

Dunuḡa Fəlon

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan sebe, na xili “Dunuḡa Fəlon.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nen dɔxode naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunuḡa daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Iburahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔe xaxili gbeen sɔte nen Kitabun yireni ito barakani. Ala a yete keḡaan nan makeɛɛnxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxin nen. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunuḡa raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe ḡaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe ḡaxin na. Muxun birin a yete dentegema nen Ala xa lan a kewanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nen. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunuḡa Fəlon

¹ A fəloni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da.

² Dunuḡa mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sariḡanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kεεnna xa mini.” Kεεnna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kεεnna fanxi. Ala yi kεεnna nun dimini taxun. ⁵ Ala yi kεεnna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kεεna.” Kεε yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kεε yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nɛn birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kεε yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔεεn taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, jεε yo jεε a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dεgε koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔεεn yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸ e yi yanyin

nun kəɛn yamarin naba, e yi dimin nun kənenni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xəline xa tugaŋ kore.” ²¹ Ala yi yɛxɛ xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bənsən kedenni. A yi xəline fan da, naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xa wuya, ɛ yi yiriwa alogo yɛxɛne xa baan nafe. Xəline fan xa gbo bəxən ma.” ²³ Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bəxən ma. Birin xa lu e nun a bənsənna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bənsənna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yɛtɛ misaala ra en maligan na. A xa sɛnbɛn sətə yɛxɛne nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yɛtɛ misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na,
a e da xɛmɛn nun jaxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ wuya ayi, ɛ yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. Ɛ sɛnbɛn sətə bəxən nun yɛxɛne nun xəline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi ɛ ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma

naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xənnə nun bəxə xənnə daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xənnə nun bəxə xənnə taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a jəəni, adaman yi findi dəjəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe jəaxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakɔni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra. ¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bɔxɔn birin ma, xɛmaan dɛnaxan yi. ¹² Na xɛmaan fan. Wudi igen xiri ɲaxumɛn fan na, e nun gɛmɛ tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bɔxɔn birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bɔxɔn ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dɔxɔ Eden nakɔni nɛn alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nɔɛ wudini itoe bogin birin donɲɛ naxan Eden nakɔni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe ɲaxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nɛn.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xɛmɛn xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nɛn a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xɔline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bɛndɛn na, a yi e xali adaman fɛma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xɔline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sɔtɔ singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixɔnla radangu a ma. A yi a raxi ki fajɪ. A to xi, Marigina Alatala yi a ɲɛnsɛn xɔri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na ɲɛnsɛn xɔnna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi ɲaxanla ra, a yi fa a ra adama xɔn.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xɔnna nan na. A mɔn fataxi n fatin nin. A xinla

falama nən ‘naxanla,’ bayo a minixi xəməni nən.”*

²⁴ Nanara, xəməna a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bəndε kedenna ra.

²⁵ Xəməni nun a naxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

¹ Şajin nan yi kəta Marigina Alatalaa daliseene birin xa. A yi naxanla maxədin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakəni, ε nama e bogin don?” ² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakəni, nxu nəε e bogin donjε nən, ³ koni wudin naxan Eden nakəni tagiyani, nxu mi nəε na bogin donjε, nxu mi nəε nxu yiin dijε a ra. Xa na liga nxu faxama nən.” ⁴ Şajin yi a fala naxanla xa, a naxa, “En-en de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yεen nabima nən. I fama fe fajin nun fe naxin kolondeni nən alo Ala yεtεna.” ⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sətə seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xəməni yii, naxan yi a fεma. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yεen yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xədə dεene gira, e yi e dεεε dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xəməni nun a naxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mε nakəni jinbaridεen foye fajini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minen yi?” ¹⁰ Adaman

* **2:23:** Heburu xuiin naxan bunna nəen “xəməna” na maso naxanla xinla ra Heburu xuini.

yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mε Eden nakəni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxədin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na ḡaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi ḡaxanla maxədin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Saḡin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala saḡin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuḡa yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuya naso i tan nun ḡaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na ḡaxanla diina i xunni wuruma nən, i fan yi a sanna maxələ.” ¹⁶ Ala yi a fala ḡaxanla xa, a naxa, “I fan, i tərəma nən i ya dii barideni. Na tərən gboma ayi nən. I birama nən i ya xemən fəxə ra. A i yamarima nən.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya ḡaxanla fəxə ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bəxən danga i ya fe ra. I tərəma nən balo sətədeni i ya dunuḡa yi gidini. ¹⁸ N ḡanle nun tansinne raminima nən bəxən ma, koni i baloma siseene nan xən xεen ma. ¹⁹ I balon sətəma i kuye wolonna nin han i xetema bəxəni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bəxən nin. Benden ni i ra, i mən xetema na benden nin.”

²⁰ Adaman yi a ḡaxanla xili sa Nmahawa bayo

a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dεε Adama nun a ɲaxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe faɲin nun fe ɲaxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakoni, a e xa sa bəxən nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mən yi silanfanna* tεε daxin lu mɛnni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon ɲaxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sətə naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xεmɛn sətə feen na.”* ² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburunna sətə dii xεmɛna, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xεε biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

* **3:24:** Silanfanna: Sofane yεngeso dεεmana. * **4:1:** Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “Sətəna.”

Awa, Kayini yi xɔɔ. A yetagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxodin, a naxa, “Nanfera i xɔɔxi? Nanfera i yetagin masaraxi?” ⁷ Xa i fe faɲin liga, n na rasuxuma nen, koni xa i fe ɲaxin liga, yulubina i ya deen na, a i mamelenma. I kata, i yi a nɔ.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “En siga xɛɛn ma.” E to so xɛɛn ma, Kayini yi a xunyɛn Habila suxu. A yi a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxodin, a naxa, “I xunyɛn Habila minɛn yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunyɛn kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyɛn wunla n gbelegbelema bɔxɔni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyɛn faxa. N na i kedima nen bɔxɔni ito ma i xunyɛn wunla denaxan yi. ¹² I na bɔxɔn nawali, i mi balon sɔtɔma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na haɛn goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sɔnɔn. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nen.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ɛn, xa muxu yo i faxa, n na i gbeen ɲɔxɔma nen dɔxɔɲa ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faxa.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dɔxɔ Nodi bɔxɔni Eden nakɔɔn sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra. A ɲaxanla yi fudikan. A yi diin sɔtɔ naxan xili Xanɔki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanɔki nan Yiradi sɔtɔ. Yiradi yi Mehuyayeli sɔtɔ. Mehuyayeli yi Metusayeli sɔtɔ. Metusayeli

yi Lameki sətə. ¹⁹ Lameki yi paxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sətə. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyən xili Yubali. Yubali, kondən maxane nun xulen fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sətə. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyən paxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a paxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ε tuli mati. Lameki a paxanle, ε ε tuli mati n ma falan na. N bata xεmεna nde faxa n gbeen pəxən na. N bata na banxulanna faxa bayo a bata n maxələ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen pəxə dəxəna ma solofere, Lameki a gbeen pəxəma nən dəxəna ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a paxanla kolon paxanla ra. A yi diin sətə naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila pəxə so a yii Kayini naxan faxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sətə naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fələ.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bənsənna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yetε maligan na, ² a e da xεmεn nun paxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³ Adama to fori pεε kεmε pεε tonge saxan, a yi diin sətə a yetε maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama

† **4:25:** Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A bata a fi.”

yi bu ƚEE keme solomasexe. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ⁵ Adama a siimayaan yi siga ƚEE keme solomanaanin ƚEE tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa. ⁶ Seti to bu ƚEE keme ƚEE suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu ƚEE keme solomasexe ƚEE solofere. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ⁸ Seti a siimayaan yi siga ƚEE keme solomanaanin ƚEE fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹ Enosi to bu ƚEE tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu ƚEE keme solomasexe ƚEE fu nun suulun. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga ƚEE keme solomanaanin ƚEE suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹² Kenan to bu ƚEE tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu ƚEE keme solomasexe ƚEE tonge naanin. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga ƚEE keme solomanaanin ƚEE fu. Na xanbi ra, a yi faxa. ¹⁵ Mahalaleli to bu ƚEE tonge sennin e nun suulun, a yi Yarɛdi bari. ¹⁶ Yarɛdi bari xanbini, Mahalaleli yi bu ƚEE keme solomasexe ƚEE tonge saxan. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga ƚEE keme solomasexe ƚEE tonge solomanaanin ƚEE suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yarɛdi to bu ƚEE keme ƚEE tonge sennin e nun firin, a yi Xenoki bari. ¹⁹ Xenoki bari xanbini, Yarɛdi yi bu ƚEE keme solomasexe. A mon yi dii xemen nun dii teme gbeteƚe soto. ²⁰ Yarɛdi a siimayaan yi siga ƚEE keme solomanaanin ƚEE tonge

sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xenəki to bu ḡEE tonge sennin ḡEE suulun, a yi Matusela bari. ²² Matusela bari xanbini, Xenəki yi bira Ala fəxə ra ḡEE keme saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteḡe sətə. ²³ Xenəki a siimayaan yi siga ḡEE keme saxan ḡEE tonge sennin e nun suulun. ²⁴ Xenəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu ḡEE keme ḡEE tonge solomasexe ḡEE solofere, a yi Lameki bari. ²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu ḡEE keme solofere ḡEE tonge solomasexe e nun firin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteḡe sətə. ²⁷ Matusela a siimayaan yi siga ḡEE keme solomanaanin ḡEE tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu ḡEE keme ḡEE tonge solomasexe e nun firin, a yi diin sətə. ²⁹ A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en ḡinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”* ³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu ḡEE keme suulun ḡEE tonge solomanaanin ḡEE suulun. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteḡe sətə. ³¹ Lameki a siimayaan yi siga ḡEE keme solofere ḡEE tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu ḡEE keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

6

Dunuḡa kala kiina

* **5:29:** Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen “madendenna.”

¹ Muxune wuya fələ bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii tēmene bari. ² Daገəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii tēmene ra, bayo e tofan. E yi ndee yε matongo, e yi e findi e ገaxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinገε n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma ገεε kεmε ገεε məxəገεn na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuጋa yi. Na daገəxəne nun na dii tēmene nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina ገaxuyaana bata gbo ayi bəxən fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. ⁶ Na yi Alatala tərə han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bəገen tərə. ⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin ገanma nən dunuጋa yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xəliin naxan tunganma kore ba, n na birin naxərima nən dunuጋa yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.” ⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹ Nuhan bənsənna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fε yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fəxə ra. ¹⁰ Nuhan dii saxan nan sətə: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹ Dunuጋa bata yi kala Ala yεε ra yi. A bata yi rafe fe ገaxin na. ¹² Ala yi dunuጋa to, a kalaxi, muxun birin fe ገaxin fəxə ra. ¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxəri

feni dunuja yi, bayo dunuja bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bəxən birin kala feni. ¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nəngənna ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nəngənna yeja ma keden na. I a deen ti a dexən ma. I xa kunkin kuini taxun dəxəna ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nən dunuja yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nən. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya naxanla, e nun i ya diine naxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a giləna alogo e xa kisi. ²⁰ Xəliin bənsənna birin firin firin, suben bənsənna birin firin firin, bubuseen bənsənna birin firin firin, e fama i xən, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemen nun a giləna. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemen nun a giləna. ³ Xəliin fan sifan birin, solofere tongo,

a xemɛn nun a gilɛna, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuja yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bɔxɔn ma nɛn, soge tonge naanin, kɛɛ tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nɛn.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan jɛɛ kɛmɛ sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle yi keli igen yɛɛ ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xɔline nun bubuseene, ⁹ a xemɛn nun a gilɛna, e yi siga Nuhan fɛma firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuja ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi jɛɛ kɛmɛ sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te fɔlɔ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fɔlɔ. ¹² Tulen yi fa bɔxɔn ma soge tonge naanin, kɛɛ tonge naanin.

¹³ Na lɔxɔ yɛtɛni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a jaxanla nun a dii saxanne jaxanle, ne birin yi so kunkin kui.

¹⁴ Burunna suben bɔnsɔnna birin nun xuruseen bɔnsɔnna birin nun bubuseen bɔnsɔnna birin nun xɔliin bɔnsɔnna birin, e yi so kunkin kui.

¹⁵ Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fɛma. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xemɛn nun a gilɛna, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi dɛɛn balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bɔxɔn ma, kunkin yi dɔxɔ igen

fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuḡa yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nəngəḡna yε fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuḡa yi, ne birin yi halagi: xəli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bəxə xəḡna ma, na birin yi raxəri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xəline, fə Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fəma kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuḡa ra xii kεmε xii tonge suulun.

8

Fufaan ḡan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xən ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fəma kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuḡa yi. Igen yi godo fəb. ² Igen naxan yi kelima bəxəḡ bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Ləxə yo ləxə fə nde ba igen na. Xii kεmε xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin godε. ⁴ Kike soloferen xii fu nun soloferedeni, kunkin yi dəxə geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu godε han kike fudeni. Kike fuden xii singe ləxəni, geyane xunne yi mini kεnεnni.

⁶ Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan beḡin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin godε. ⁸ Nuhan mən yi ganban beḡin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuḡa birin na. A yi

xεε Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mamε han xii solofere. A mən yi ganban bejin a firindeni. ¹¹ Ninbanna ra ganban yi xεε Nuhan ma, oliwi wudi binla ɲɔxɔnde xinden suxi a dεε ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuja xun ma. ¹² A mən yi a mamε xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xεε a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga ɲεε kemε sennin ɲεε keden, kike keden, xi keden, fufaan yi ɲan dunuja yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bɔxɔn maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi mɔxɔɲen nun solofere to dangu, bɔxɔn yi xara gben! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya ɲaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine ɲaxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xɔline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuja yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a ɲaxanla nun a diine ɲaxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xɔline. Niimaseen birin, bɔnsɔn yo bɔnsɔn, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xɔli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tεeni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin mε. A yi rafan a ma. A yi a fala a bɔɲeni, a naxa, “N mi bɔxɔn dangama sɔnɔn adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bɔɲen mi fan xabu a dii ɲɔɣya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sɔnɔn alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bɔxɔn daxi, xεε bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soge furen nun ɲemena,

yanyin nun kəena, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma ε yεε ra nən naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yεxεn naxan birin baani, ε luma nən ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nən ε balon na. N sansine so ε yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so ε yii na kiini.”

⁴ “Koni ε nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dεntεgεn sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dεntεgεn sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dεntεgεn sama n xa nən a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe ε yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yεtεen bata layirin tongo ε xa e nun ε mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi ε fεma kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuḡa yi. ¹¹ N bata layirin tongo ε xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuḡa birin kalama sənən.” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo ε nun ε mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sengunna yitama nən koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra

n tan nun bɔxɔn tagi. ¹⁴ N na tulen sa koren ma, sengunna minima nɛn. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nɛn, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sɔnɔn. ¹⁶ Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nɛn, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xεε rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* ²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dɔxɔ, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra. ²⁵ Nuhan yi a fala,

* **9:20:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dənxeɛn nan na a tadane xa.”²⁶ A mən yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na.”²⁷ Ala xa Yepeti a bəxən gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan jan xanbini, Nuhan yi jεε kεmε saxan jεε tonge suulun sətə. ²⁹ Nuhan ma siimayaan yi siga jεε kεmε solomanaanin jεε tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene Taruxune Singen 1.5-23

¹ Nuhan ma diine bənsənnə taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomεε nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

³ Gomεε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi. ⁵ Muxuni itoe

† 9:25: Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxəri Isirayila bəxəni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe səbexi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi səbexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nən fati fəre bəxəni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fərene fe səbexi Dunuja Fəlon 10.6 kui.

diine yi dəxə fəxə igen də. E na siga dənaxan yi, e xabilayaan fələ mənni. Na xabilane yi findi siya gbətene ra, birin nun e kon xuina.

⁶Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸Kusi fan diin sətə nən naxan xili Nimirodu. Na findi yəngəso gbeen nan na dunuja yi. ⁹Nimirodu fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodu, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi.” ¹⁰A mangayaan liga nən taani itoe ma singen: Babilon nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bəxəni. ¹¹A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bəxəni. Mənni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹²e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitine keli dənaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidən, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸nun Arawada kaane nun Səmara kaane nun Xamata kaane.

* **10:6:** Muxune laxi a ra a Kusi yixətəna nde siga nən fati fərene bəxəni. Yanyina nde fati fərene benban fində a yixətəna nde ra. A fə mən səbexi Yatəne 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbətə. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen səbexi Dunuja Fəlon 9.25 kui.

Na xanbi ra, Kanan bənsənnə birin yi xuya ayi.
¹⁹ Kanan bəxən naninna yi kelixi Sidən han sa dəxə Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dəxə Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bənsənnə nun e xuiin na e nun e bəxəne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sətə. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Məsəki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə.

²⁵ Eberi yi dii firin sətə. Keden xili Pəlegi† bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyən xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusali nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bəxən yi kelixi Mesa sa dəxə han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yəən ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunuja yi.

11

Xuine yitaxun fena

† 10:25: Pəlegi bunna nəən fa fala “Mayitaxunna.”

¹ Na waxatini, dunuḡa birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dɔxɔ Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bɔnbɔ, en xa a gan.” E yi bitikidine dɔxɔ gɛmɛne jɔxɔni. E yi dolen findi bitikidi* dɔxɔ seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yeṭe xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuḡa xun xɔn.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fɔlɔ, wanla birin e waxi naxan ke feni sɔnɔn, e na ligama nɛn. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mɛ.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuḡa xuine basan e bode ra na yi. Fɔlɔ mɛnni, Alatala yi e raxuya ayi dunuḡa birin ma.

*Semi han Tera
Taruxune Singen 1.24-27*

¹⁰ Semi bɔnsɔnna taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jɛɛn firinna, Semi a siimayaan yi jɛɛ kɛmɛ sɔtɔ. A yi a diin sɔtɔ naxan xili Arapaxadi.

¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mɔn yi jɛɛ kɛmɛ suulun sɔtɔ. A yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

* **11:3:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

† **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “Mayibasanna.”

¹² Arapaxadi to jɛɛ tonge suulun nun suulun sɔtɔ, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sɔtɔ, Arapaxadi yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

¹⁴ Selaxa to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sɔtɔ, Selaxa yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

¹⁶ Eberi to jɛɛ tonge saxan e nun naanin sɔtɔ, a yi Pɛlɛgi bari. ¹⁷ A to Pɛlɛgi sɔtɔ, Eberi yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

¹⁸ Pɛlɛgi to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sɔtɔ, Pɛlɛgi yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solomanaanin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

²⁰ Rewu to jɛɛ tonge saxan nun firin sɔtɔ, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sɔtɔ, Rewu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solofere. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

²² Serugu to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sɔtɔ, Serugu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

²⁴ Nahori to jɛɛ mɔxɔɔnɛn nun solomanaanin sɔtɔ, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sɔtɔ, Nahori yi bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ fu nun solomanaanin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛne sɔtɔ.

²⁶ Tera to jɛɛ tonge solofere sɔtɔ, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bɔnsɔnna taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin

Haran yi faxa Yuru taani Babilon bəxəni, a barixi dənaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi naxanle futu. Iburama naxanla yi xili Sarayi. Nahori a naxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sətə, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantan nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa naxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilon bəxəni alogo e xa siga Kanan bəxəni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxə menni.

³² Tera yi bu jεε kεmε firin jεε suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Alayi Iburama xili

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nən. N na i barakama nən, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban sətəma nən i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nən. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nən. Dunuja xabilane birin duban sətəma nən i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jεε tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxə ra. ⁵ A yi a naxanla Sarayi nun a xunyεna dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili Morε, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi mənni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yεtε yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxəni ito nan fima i yixεtεne ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yεtε yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mənni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti mənni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mənni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kamən yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a paxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, paxalan tofaɲin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nən a n ma paxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nən, koni e mi i tan faxε. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyən nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi paxalan tofaɲin nan a ra. ¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi paxanla ito matəxə Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a paxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun ɲingene nun sofanle nun konyine nun ɲəgəmene sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure paxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama

ɲaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya ɲaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyɛn nan a ra han n tan bata a findi n ma ɲaxanla ra? Awa, hɔn, i ya ɲaxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbɛngbɛn e nun a ɲaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a ɲaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xɛmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Betɛli taani. Yirena nde yi Betɛli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi mɛnna nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi mɛnna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra mɛnni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fɔxɔ ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bɔxɔn xa. E mi yi nɔɛ luyɛ yire kedenni sɔnɔn. ⁷ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi mɛnni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sɔnxɔ sɔnxɔn nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bɔxɔni ito birin i yɛɛ ra. Awa, en xa

fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yuruden meren to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina.* ¹¹ Awa, Loti yi Yuruden meren sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden meren taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegbe, e bata yi findi yolubi kan belebelen na Alatala yee ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma. ¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nen e nun i bənsənna ma han habadan. ¹⁶ N ni i bənsənna rawuyama ayi nen alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe mejen sinna tenge, awa, a nəe nen i bənsənna yatən kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yeen nun a yigbo yee na, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

* **13:10:** Na feen mən sebəxi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

¹ Na waxatini, Manga Amirofəli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ² Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Seməberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxə Daraan denaxan yi. ⁴ Xabu jεε fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jεε fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵ A jεε fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fəma, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin nə yengeni: Refa kaan naxanye yi Asatarəti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fəma. ⁷ Na xanbi e yi xεε, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amalekine nə e nun Amarin naxanye yi dəxi Xasasən-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan denaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹ Kədolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofəli Babilən mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge.

¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengɛsona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye nɔɔn sɔtɔxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyɛna dii Loti fan suxu e nun a hɛrisigen birin, bayo a yi dɔxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yɛba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dɔxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a mɛ, muxune bata a xunyɛna dii xɛmɛ Loti suxu, a yi yengɛsone tongo, muxu kɛmɛ saxan muxu fu nun solomasɛxɛ naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yengɛ sɔdeni. E yi siga na mangane fɔxɔ ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kɔɛɛn na, Iburama yi a yengɛsone yitaxun, e yi na mangane ratɛrɛna yengen na. E nun a yengɛsone yi nɔ na mangane matuntunɲɛ han Xoba, Damasi taan kɔmɛnna ma. ¹⁶ A yi fa e hɛrisigen birin na, a yi fa a xunyɛna diin Loti fan na, e nun a sɔtɔ seen birin, sa ɲaxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xɛtɛ xunna kenla kui, keli Manga Kɛdolama yengɛdeni e nun mangan naxanye yi a fɛma, Sodoma mangan yi siga Iburama ralan-denihawɛ lanbanni. Mɛnna xili “Mangana Lanbanna.”

18 Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. 19 A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun bɔxɔn daxi, na xa Iburama barayi. 20 Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

21 Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” 22 Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun bɔxɔn daxi, 23 n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sɔnɔn fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kannu ra.’ 24 N mi sese tonge, fɔ n ma yengesone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nɛn.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

1 Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sɔtɔma nɛn.” 2 Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse nenigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sɔtɔxi naxan n keɛn tongoma fɔ n ma walikɛna, Eliyeseri Damasi kaana. 3 I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma

* **14:18:** Melikisedeki bunna nɛn fa fala “Manga tinxinxina.”

walikεεν naxan barixi n konni, na nan findima n keε tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-εn, i ya walikεεν mi findima i keε tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i keε tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yεεν nate kore. I sarene tεnge xa i nεε a yatεn kolonje.” A mεn yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bεnsεnna fan wuyama ayi na kiini nεn, i mi nεε a yatεn kolonje.”

⁶ Iburama yi denkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yatε tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i ramixi Yuru taani Babilon bεxεni. N na i xali bεxεn ma n denaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxεdin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bεxεn sεtεdeni nεn.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilεn nun sii gilεn na, e nun yεxεε kontonna naxanye bata jεε saxan saxan ti, e nun ganba gilεn nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.” ¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilεn nun yεxεε kontonni sεnsεn a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xεline tan yixaba. ¹¹ Sεgεne yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatεna, xixεnla yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bεnsεnna dεxεma nεn yamana gbεte yi, e konna mi denaxan na. E findima nεn konyin na na bεxεni. E fe xεlεn siyaan birin sεtεma nεn jεε

kemε naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e nεen minima na yamanani, e se fajin gbegbe xalima nen. ¹⁵ I tan fama nen bəjε xunbenla sətədeni, i mən siimaya xunkuyen sətəma nen, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixetεn naaninden xetεma nen na bəxəni, bayo fə Amorine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tεε kə seen naxan yi tutin naminima e nun tεε dεgεna, a yi dangu sube dungine saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxə yeteni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxə Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxə wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gilε Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xεmεn xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nəε diin sətε i xa nen n ma konyi gilεn sabun na. ε birin nan lan ε xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilεn Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xεmεna Iburama

yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi ꞑεε fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxεtεma i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilən fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilən nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fεma Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilən Hagara, i kelixi minən yi? I sigama minən yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xεtε i kelixi dεnaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nεε naxan yatən kolonꞑε.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərɔ xuiin mε marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna

* **16:11:** Sumayila bunna nεεn fa fala “Ala fe mema.”

sofanla. A birin yengema nən, birin a fan yengema nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xərinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xərinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jεε tonge solomasεε e nun jεε sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxεε fena

¹ Iburama to jεε tonge solomanaanin jεε solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yεε ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yətagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu

* **17:5:** Iburama bunna nən fa fala “Fafa binyena.” Iburahima bunna nən fa fala “Yama gbeen fafe.”

xanbini, e nun i bənsənnə fan yixetən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənnə hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsənnə, n fama nən bəxən fideni ε ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənnə fan yixetən bənsən bənsənnə, ε lan nən ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsənnə: Naxan birin findixi xəmən na ε tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ ε xa na banxulanna findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹² Keli ε tan ma, sa dəxə ε bənsən bənsənnə ra, a birin lan nən, naxan yo barin nəma fa xii solomasεxε ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbətəni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya naxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən barideni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yetagin

lan bɔxɔn ma, a yi gele. A yi a fala a bɔɲeni, a naxa, “N tan naxan bata jɛɛ kɛmɛ ti siimayaan na, n mɔn nɔɛ diin sɔtɛ ba? Saran naxan fan bata jɛɛ tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nɔɛ diin barɛ ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jɔxɔ lu Sumayila xɔn ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “ɛn-ɛn! I ya jaxanla Saran fama dii xɛmɛn barideni nɛn i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nɛn n tan nun a tan tagi e nun a bɔnsɔnna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nɛn, n mɔn dii gbegbe bari feen nagidima a ma nɛn, n bɔnsɔn wuyaxin fima nɛn a ma. A findima nɛn manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kannu ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalidendi n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nɛn dii xɛmɛn baridendi i xa i jɔxɔn waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na fale, a yi keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xɛmɛn naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jɛɛ fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan lɔxɔ keden ²⁷ e nun xɛmɛn naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbɛtɛ yi.

† **17:19:** Isiyaga bunna nɛn fa fala “A gelema.”

18

Xəne saxanna fe

¹ Alatala yi mini Ibrahima xa Mamire wudi bili gbeen deɗaxan yi. Na waxatini, Ibrahima yi dɗxi a bubun so deɗen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xeme saxan to tixi a yetagi. A yi keli bubun so deɗen na, a siga mafuren, a sa na xeme saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi e nama dangu singe, e xa e madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na e xa alogo e xa e sanne maxa. E mon xa e matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na e xa alogo e xa fangan soto. Na xanbi, e fa siga e sigatini. Amasoto, e danguma e walikɗen konna nin.” Na xɗene yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Ibrahima yi xete a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a naxanla Saran xa, a naxa, “I xodaxo. I murutu fujɗi fajɗin debedin ye saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga ninge sansanni, a sa ninge dii turaxi keden tongo. A yi na ninge diin so a walikɗen yii alogo a xa a faxa, a xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinje, Ibrahima yi a tongo, a a so xɗene yii, e nun nono kendena sa nono xixin fari. E na donseen donma, Ibrahima yi ti e fema wudin bun ma.

⁹ Na xɗene yi Ibrahima maxodin, e naxa, “I ya naxanla Saran minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xɗen muxu keden yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “N mon xetema be i joxon waxati faraxi. Na waxatini i ya naxanla dii xemen barima nen i xa.” Saran yi tixi Ibrahima

xanbi ra bubun so dæen na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nœ diin barε. ¹² A yi gele a yeε ma, a naxa, “N tan na sœε, n bata yelin fore? N kanna fan bata findi xεmε fonna ra. N fan sɛwama nœn dii sœtœdeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nan-fera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nœ diin barε sœnœn, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nœ naxan lige? N fama nœn waxati saxini faraxi, Saran yi dii xεmœn bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nœn.” ¹⁶ Na xœœne yi ti kiraan xœn ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nœn findideni siya belebele sœnbœmaan na. Dunuja siyane birin duban sœtœma nœn a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nœn, alogo a xa a diine nun a bœnsœnna muxune birin yamari a e xa kiti kœnden sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nœn n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nœn, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nœn na waxatini.”

²² Xœœ firin yi keli e yi dœnaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima yi a maso a ra, a yi

a fala a xa, a naxa, “I muxu jaxine nun tinxin muxune halage e bode xən ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nən? I mi diɲama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-ən, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu jaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu jaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuja birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xən ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n diɲama nən Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa diɲa n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun bəndən nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fə muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kale bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xələ xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu məxəne nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu məxəne na fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xələ. N ma maxədin dənxe n ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiye e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xete a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dəxi na taan so deen na. A to malekane to fe, a yi keli, a sa e ralan kiraan xən ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, e xa so n konni. E xa e sanne maxa, e mən xa xi be to. Na xanbi, tila xətənni e nəe sigə e sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “En-en! Fə nxu xa xi taan tagini to kəxen na.”

³ Koni Loti yi a yixədxə han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dege. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dəxə xeme fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxədin, e naxa, “Na muxune minen yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti deen na, a yi na deen nagali. ⁷ A yi

a fala e xa, a naxa, “En-en! Ngaxakedenne, ε nama fe ɲaxin liga. ⁸ N ma dii tɛmɛ firin be naxanye mi xɛmɛ feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa ε sagoni, ε xa feen birin liga e ra ε waxi naxan xɔn ma, alogo ε nama sese liga n ma xɔɲɛne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xɔɲɛne nan na nxu yɛtagi. I mi nɔɛ kitin sɛ nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xɔlɛn dɔxɔdeni i ra nɛn dangu e tan na.” E yi sɔnsɔn Loti ra, alogo e xa dɛɛn kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dɛɛn balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dɛɛn na, e birin yi findi danxutɔne ra, keli banxulanne ma sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxɔdin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbegbe mɛ taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya ɲaxanla tongo, e nun i ya dii tɛmɛ firinna naxanye be. E xa keli be alogo ε nama halagi ε nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a ɲaxanla, sa a dii tɛmɛ firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e

ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xən i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “En-εn, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nœ na ligε. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikεεn na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nœ n giyε han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nεn.

²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!”

²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²² Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nœ fefe ligε.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.* ²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole tεεn nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fɔɔ sansine ma, sa dɔxɔ muxune ra naxanye birin dɔxi na taane kui. ²⁶ Loti a naxanla yi a yεεn naxεε a xanbi ra, a yi findi fɔxɔ gεmε tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to dεnaxan yi.

²⁸ A to a yεεn nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun tεεn† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa

* **19:22:** Soyari bunna nεεn fa fala “A xurina.” † **19:28:** Sulun tεεn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεεna.”

fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dɔxi denaxan yi.

Loti nun a dii tɛmɛ firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dɔxɔ mɛnni e nun a dii tɛmɛ firinna faran yinla kui.

³¹ Lɔxɔna nde, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xɛmɛ yo mi be en dɔxɔma naxan xɔn ma alo adaman darixi kii naxan yi. ³² Fa be, en xa dɔlɔn so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xɔn ma, alogo en xa diin sɔtɔ. Na xa findi a bɔnsɔnna ra.”

³³ Na kɔɛɛn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a dii tɛmɛ singen yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina.

³⁴ Kuye to yiba, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “A bata ɲan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kɔɛɛn na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nɔɛ bɔnsɔnna fiyɛ a ma.” ³⁵ Na kɔɛɛn mɔn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a xunyɛn fan yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii tɛmɛ firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii tɛmɛ singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸ A dii tɛmɛ firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Bɛn-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Ibrahimia nun Abimeleki

¹ Ibrahimia yi siga Negewi yamanani. A yi dɔxɔ Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti mɛnni. ² Ibrahimia yi a naxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyɛn naxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari man-gan yi Saran tongo.

³ Kɔɛɛn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yɛtɛ yita a ra xiyeɛni, a naxa, “I faxama nɛn naxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xɛmɛ taa ra dɔxɔn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bɔnsɔn tinxinxin kalama nɛn?” ⁵ Ibrahimia a fala nɛn n xa, fa fala naxanli ito a xunyɛn naxalanmaan nan a ra. Naxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Ibrahimia ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bɔɲɛ fixɛn nan na.” ⁶ Na xiyeɛni Ala mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nɔxi yulubi ligɛ n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya naxanla ra. ⁷ Iki, naxanli ito raxɛtɛ a xɛmɛn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nɛn alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxɛtɛ a xɛmɛn ma, a kolon, i faxama nɛn i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yɛba e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹ Abimeleki yi Ibrahimia xili a konni. A yi a maxɔdin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa

na raba?” ¹¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “N na falaxi nen, a be kaane mi gaxuxi Ala yee ra. E n faxama nen n ma jaxanla fe ra. ¹² Nɔndin nan a ra, n xunyɛn na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mɔn findixi n ma jaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dɛdɛ, i xa a fala a n xunyɛn nan i tan na.’”

¹⁴ Abimeleki yi yexɛɛne nun siine nun jingene nun konyi xɛmɛne nun konyi gilene tongo, a yi e birin so Iburahima yii. A mɔn yi a jaxanla Saran naxɛtɛ a ma. ¹⁵ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N ma bɔxɔn dɛɛn bata rabi i xa. I na wa lu feni dɛdɛ bɔxɔni ito ma, lu mɛnni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yee xɔri alogo i xa xunna kenla sɔtɔ.” ¹⁷ Iburahima yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakɛndɛya alogo a jaxanla nun a konyi gilene xa nɔ diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritareyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Iburahima a jaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lɔxɔna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Iburahima xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Iburahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sɔtɔxi a xa. ⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solomasɛxɛde lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Iburahima

bata yi ɲεε kεmε sɔtɔ siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sεwani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen mε, en birin sεwama nεn.”* ⁷ A mɔn yi a fala, a naxa, “Nde yi nɔε a fale Iburahima xa a lɔxɔna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nεn? Koni n tan bata diin bari a xa a xεmε foriyani.”

Iburahima yi Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a dεεn ba xijɛn na. Iburahima yi sεwa sumunna belebele yitɔn, a dii Isiyaga dεε ba lɔxɔni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Iburahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Konyi ɲaxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kεε kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xɔlɔ i ya diina fe ra e nun i ya konyi ɲaxanla. Saran na feen naxan birin maxɔdin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatεma i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nεn i ya konyi ɲaxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na dεnaxan xili “Beriseba.”

¹⁵ Igen to ɲan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dɔxɔ a danna xalimakuli wolide keden ɲɔxɔndɔn yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nɔε n yεεn tiye n ma diin faxamatɔn

* **21:6:** Isiyaga bunna nεεn fa fala “A gelema.”

na.” A yi siga, a sa dɔxɔ a danna, a yi lu tɛ a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin mɛ kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Hagara nanse i sɔtɔxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin mɛ kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kannan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yɛɛn nabi, a yi xɔɲinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xɔn ma han a yi gbo. A yi siga a sa dɔxɔ tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dɔxɔ Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa ɲaxalan keden fen a xa.

Ibrahimia layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Ibrahimia li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xɔn ma i ya feen birin yi. ²³ I kɔlɔ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfɛ, i mi n ma diine yanfɛ, i mi n mamandenne fan yanfɛ. I xa hinan n na e nun bɔxɔni ito muxune, i dɛnaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Ibrahimia yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ Ala yi.”

²⁵ Ibrahimia yi a mawuga Abimeleki xa, a walikɛne bata a xɔɲinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dɛntɛgɛni ito saxi n xa, fɔ to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Ibrahimia yi yɛxɛɛne nun siine nun ɲingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Ibrahimia yi yɛxɛɛ dii solofere tongo, a

yi e sa e danna. ²⁹ Abimeleki yi a maxədin, a naxa, “Nanfera, i na yeχεε dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nən i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xəjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, mənna xili saxi Bəriseba, bayo e firinna birin e kələ mənna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Bəriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xən ma xεε Filisiti bəxəni. ³³ Iburahima yi tamaro wudi bili keden si Bəriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Iburahima jεε wuyaxi ti nən Filisiti bəxəni.

22

Iburahimaa saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Iburahima kənaən fεsεfεsε. A yi a xili, a naxa, “Iburahima.” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na dənaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³ Subaxan ma, Iburahima yi keli, a yi dəxə seni tən a sofanla fari. A yi a walikε firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Iburahima yi yegeni bə naxan findima tεε yitən seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala dənaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande ləxəni, Iburahima yeən yi ti na yire makuyen na, a sigama dənaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikε firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma

† **21:31:** Bəriseba bunna nən fa fala “Marakələ xəjinna.”

diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mən xεtεma han be.”

⁶ Iburahima yi na yegen dɔxɔ Isiyaga xun ma, a diina. A mən yi tεε wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Iburahima xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxɔdin, a naxa, “N bata a to yegen nun tεε wolonna en yii, koni yεxεε diin minen yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yεxεε diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala denaxan yitaxi a ra, Iburahima yi saraxa ganden nafala menni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dɔxɔ yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kɔε raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, “Iburahima hε, Iburahima hε!” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe ɲaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yεε ra. N mən bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na.”

¹³ Iburahima yi a yεen naxεtε a xanbi ra, a yi yεxεε kontonna to fɔtɔnna yii ra, a feru firinna kankanxi ɲansanni. A yi sa na yεxεε kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin ɲɔxɔn na. ¹⁴ Iburahima yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵ Alatalaa malekan mən yi Iburahima xili kore.

¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yeteni,

Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nen han! I bənsənna wuyama ayi nen alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nen alo meɲensinna naxan malanxi baa deen na. I bənsənna e yaxune noma nen. ¹⁸ Dunuɲa siyane birin duban sətəma nen i tan bənsənna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xete a walikene yireni. E birin yi siga Beriseba, bayo Iburahima yi dɔxi menna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a me, a Milika bata diini itoe bari a xunyeɲ Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratəna Busi nun Arami baba Kemuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasexen bari Iburahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi naxanla, na yi xili nen Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nen: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran ɲee keme ɲee mɔxəɲen nun solofere nan sətə siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bəxəni. Iburahima yi a naxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a naxalan binbin saxi deɲaxan yi, a yi siga Xitine fema. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xəɲen nan n tan na e tagi be. N bata e maxandi, e gaburu yiren fi n ma, n nɔe n ma naxanla maluxunɲe deɲaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannna, i tuli mati nxu ra a faɲin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya ɲaxanla maluxun feni nxɔ gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nɔɛ tondɛ i xa, i ya ɲaxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mɛn kaane xa, Xiti bɔnsɔnna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ bata tin, n xa nɔ n ma ɲaxanla maluxundeni ɛ gaburu yireni, n fan bata ɛ maxandi ɛ xa nɔ n ma maxandin nadangudeni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee mɛnna ra, na mɔn a xɛɛn nan dɛxɔn. A xa na sara n ma ɛ yɛɛ xɔri, alogo birin xa a kolon, na bɔxɔn bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dɛɛn na, e xa nɔ a falan namɛdeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kannna, i tuli mati n na. ɛn-ɛn, n bata xɛɛn nun faranni ito fi i ma n bɔnsɔnna yɛɛ xɔri. I ya ɲaxanla maluxun mɛnni.”

¹² Iburahima mɔn yi a xinbi sin, yamaan birin yɛɛ xɔri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xɛɛn saren fima nɛn. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nɔ n ma ɲaxanla maluxundeni mɛnni.”

¹⁴ Eferon mɔn yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a faɲin na. Bɔxɔn naxan saren lanma gbeti gbanan kɛmɛ naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya ɲaxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tengε, a naxan ma fe fala a bodene yεε xɔri, Xitine, na gbeti gbanan kεmε naanin yi maliga alo yulane yi darixi a ligε kii naxan yi na waxatini.

¹⁷ Eferon ma xεεn naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xεεn danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dεεn na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a naxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xεεn ma, naxan Mamire yetagi, Xebiron yi, Kanan bɔxɔni. ²⁰ Na xεεn nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Iburahima gbeen na alogo a xa nɔ a muxu faxaxine maluxundeni mɛnni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Iburahima bata yi fori. Alatala yi Iburahima baraka kirayaan sifan birin xɔn ma. ² A walikεεn naxan fori dangu a walikεεn birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xɔn ma, Iburahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.* ³ N fama i rakɔlɔdeni Alatala yi, kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Ala, alogo i nama naxanla fen n ma diin xa naxan findε Kanan kaan na n dɔxi dɛnaxan yi. ⁴ I sigama n bari bɔxɔn nan ma, n bɔnsɔnni, i mɛnna naxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

* **24:2:** Mɛn kaane yi na nan ligama e na muxun nakɔlɔ waxatin naxan yi.

⁵ A walikεen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na naxanla mi bire n fɔxɔ ra fa bɔxɔni ito yi. Fɔ n xa i ya diin xali menni, i ya bɔxɔni, i kelixi denaxan yi ba?” ⁶ Iburahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxεε n kelideni de! ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bɔnsɔnni, naxan falan tixi n xa, naxan a kɔlɔxi a bɔxɔni ito soma nen n bɔnsɔnna yii, a tan yatina a malekan nasigama i yε ra nen alogo i xa nɔ naxanla sɔtɔdeni n ma diin xa menni. ⁸ Xa naxanla mi fa sa tin bire i fɔxɔ ra, i fama nen natangadeni n ma kɔlɔn ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xεε n ma diin na menni.”

⁹ Walikεen yi a yiin naso a kanna Iburahima danban bun ma, a yi a kɔlɔ na ma. ¹⁰ Walikεen yi nɔgɔmε fu tongo Iburahima a nɔgɔmεne tagi e nun se faji gbege. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kɔmεn fɔxɔni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xɔninna li naxan gexi taan fari ma. A yi nɔgɔmεne rafelen menni. Naxanle yi fama ige badeni na xɔninna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hinan n kanna Iburahima ra. ¹³ I bata n to xɔninna dεxɔn ma, taan sungutunne fama ige badeni denaxan yi. ¹⁴ N sungutunna nde maxɔdinma nen, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mɔn xa igen so i ya nɔgɔmεne fan yii,’ n na a kolonma nen na waxatini, i ya naxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikεna. Na waxatini n na a kolonma nen, a i bata hinan n kanna ra.”

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiye, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii temena, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyɛn nan a ra. A feɲɛn yi dɔxi a tungunna fari. ¹⁶ Sungutun tofajin nan yi a ra, naxan mi yi xeme feen kolon. A yi godo xɔɲin deen na, a yi a feɲɛn nafe igen na, a mɔn yi te. ¹⁷ Iburahimaa walikɛɛn yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya feɲɛn kui.” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a feɲɛn nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soe a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nen i ya ɲogomene fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mɔn yi siga a giye a sa ige gbete sege. ɲogomene birin yi wasa igen na. ²¹ Xemeni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasɔɔya n xa. ²² ɲogomene to yelin igen minɲe, xemeni ito yi xema wuredin so sungutunna yii naxan sama ɲɔɛɛn na, na garamu sennin liye, e nun xema yiikɔeraso firin, naxan garamu keme liye. ²³ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kɔɛɛn na?”

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mɔn yi a fala, a naxa, “Nxu konni sexɛn nun ɲɔxɔndede gbegbeen na, yigiyaden fan na ε luma denaxan yi.” ²⁶ Xemeni ito yi a xinbi sin Alatala yetagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kale. N ma sigatini, Alatala, n

xunna tixi yiren nan na, denaxan findixi n kanna Iburahima xunyɛn konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xɔɲeni ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafuren, a yi siga xɔɲin deen na xemɛn tixi denaxan yi. ³⁰ A bata yi ɲɛrasoon nun yiikɔerasoon to a xunyɛn ɲaxalanmaan yii. A mɔn bata yi a xunyɛn dentɛge xuiin me xemɛna falana fe ra. A yi siga xemɛni ito yireni a tixi xɔɲinna fema e nun ɲɔgɔmɛne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanfera i tixi tandeni? N bata banxini tɔn i yigiyadena e nun ɲɔgɔmɛne lan e xa lu denaxan yi.” ³² Xemɛni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo ɲɔgɔmɛne fari. A sexɛn so e yii e nun ɲaxɔndedɛna e naxan donma. A yi igen fan so xemɛni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fɔxɔ ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n degema singe, fɔ n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xe.”

³⁴ Xemɛni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikɛn nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegbeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xemaa nun walikɛ xemɛne nun walikɛ ɲaxanle nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a ɲaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kɛn birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakɔlɔxi nɛn, a naxa, ‘I nama ɲaxanla tongo n ma diin xa naxan findɛ Kanan

kaan na n dɔxi denaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bɔnsɔnni alogo i xa ɲaxanla fen n ma diin xa mɛnni.’ ³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxɔdin, n naxa, ‘Xa na ɲaxanla fa tondi biradeni n fɔxɔ ra go?’ ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yɛtagi, na fama nɛn a malekan biradeni i fɔxɔ ra alogo i ya sigatiin xa sɔɔya. I fama nɛn ɲaxanla tongodeni n ma diin xa n bɔnsɔnni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bɔnsɔnna tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakɔlɔn ma.’ ”

⁴² “N to xɔɲinna yiren li, n yi maxandin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a ɲɛnige n xa, i xa n ma sigatiin nasɔɔya, ⁴³ i yɛɛn ti n na xɔɲinna dɛxɔn ma. N fama nɛn sungutunna nde maxɔdindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fɛɲɛn kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, “Igen min, n na igen bama nɛn i ya ɲɔgɔmɛne fan xa, e min,” n na a kolonma nɛn na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.’ ”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiyɛ n yɛtɛ ma, Rebeka yi fa, fɛɲɛn dɔxi a tungunna fari. A yi godo xɔɲin dɛɛn na, a yi igen ba. N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a fɛɲɛn nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minɲɛ, n na igen soma nɛn i ya ɲɔgɔmɛne fan yii.’ N yi n min, a mɔn yi igen so ɲɔgɔmɛne yii. ⁴⁷ N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xɛma wuredin so a ɲɔɛɛn na, n mɔn yi xɛma yiirasone so a yii kɔɛɛn na. ⁴⁸ N yi n xinbi

sin Alatala yεtagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira fajin xɔn ma alogo n xa n kanna xunyεna dii ɲaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nεn yire gbεtε yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandε. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yεtagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina ɲaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikεεn to na fala xuine mε, a yi a xinbi sin Alatala yεtagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xεma daxin nun dugine ramini a goronne yε, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Iburahima a walikεεn nun a fɔxɔrabirane, e birin yi e dεge, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xɔtɔnni, Iburahimaa walikεεn yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xεtε n kanna konni.” ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu ɲɔxɔn liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.” ⁵⁶ Walikεεn mɔn yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xεtε n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxɔdin, en xa a ɲεnigen kolon.” ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi siga feni ba, ε nun xεmɛni ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n waxi siga feni.” ⁵⁹ E yi e xunyεn Rebeka so e yii e nun ɲaxanla naxan yi

a maxuruma. E nun Iburahima walikεen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyεna. Ala xa i yixεtene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nɔɔn sɔtɔ e yaxune xun na.”

⁶¹ Rebeka nun a walikε naxanle yi dɔxɔ nɔgɔmεne fari, e yi bira Iburahima a walikεen fɔxɔ ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xɔpinna yireni. A yi siga Negewi bɔxɔni, a sa dɔxɔ na.

⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi nɔgɔmεne to fε. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan nɔgɔmεne fari, a godo bɔxɔni. ⁶⁵ A yi walikεen maxɔdin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xεen ma?” ⁶⁶ Iburahima a walikεen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yεtagin xun na.

Walikεni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dɔxi dεnaxan yi nun. Rebeka yi findi a naxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima faxa fena

Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mɔn yi naxalan gbεten tongo naxan xili Ketura. ² Na naxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixεtene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin

kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xaṅki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi ṅaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, deṅaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han ṅεε keṅε ṅεε tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sɔɔ, a fori ki faṅi, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, deṅaxan yi Eferon ma xεεn ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire feṅa. ¹⁰ Iburahima na xεεn sara Xitine bɔnsɔnna nan ma. E nun a ṅaxanla Saran, e birin maluxunxi menna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dɔxɔ Lahayi Royi xɔṅinna feṅa.

Sumayilaa taruxuna

Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bɔnsɔnne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi ṅaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sɔɔ. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bɔxɔ mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan ṅεε keṅε ṅεε tonge saxan nun solofere nin. A yi

faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bənsəonna yi dəxə na bəxəni dənaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yεen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dəxi e ngaxakedenne nan dεxən ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bənsəonne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jεε tonge naanin sətə siimayaan na, a yi Rebeka dəxə, Laban xunye jaxalanmana, Betuyeli a dii tεmεna. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nεn. ²¹ Koni Rebeka mi nə diin bare a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a jaxanla fe ra a xa nə dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yεngε e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tərəma?” A yi Alatala maxədin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dəxəde firin nan i kuini. Kedenna sənben gboma nεn boden xa. Tadan luma nεn a xunye na nəon bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbege kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunyen fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jεε tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xεmε firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fajin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga

* **25:26:** Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna nεen fa fala “Santinbana.”

ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nəε fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamən nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatε sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamən yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na dənaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənne nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənna rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma. Dunuḡa siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənna barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin name nən, a yi n

† 25:30: Heburu xuini, Edən bunna nəen fa fala “A gbeeli.”

gelene nun n ma yamarine nun n ma tønne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dɔxɔ Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dɔxi mɛnni, ne yi a maxɔdin a ɲaxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyɛn ɲaxalanmaan nan a ra. A mi yi susuɛ a falɛ e xa, a ɲaxanla nan Rebeka ra alogo mɛn kaane nama a faxa. A gaxu a falɛ a ɲaxanla na a ra bayo Rebeka ɲaxalan tofajin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, bɔxɔna nde Abimeleki, Filisistine mangana, na yi a yɛɛn namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya ɲaxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunyɛ ɲaxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nɛn alogo ɛ nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mɔn yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya ɲaxanla kolon ɲaxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xɛmɛni ito nun ɲaxanla ito ra, n na kanna faxama nɛn.”

¹² Na ɲɛɛn na, Isiyaga yi xɛɛn bi bɔxɔni ito ma. A to na xɛɛn xaba, a yi na ɲɔxɔndɔn kɛmɛ sɔtɔ, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A hɛrin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yɛxɛɛ gbegbe kanna ra e nun siine nun ɲingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisistine yi Isiyaga maxɔɔlɔn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

15 Filisitine yi xəjinne birin nafe bəndən na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. 16 Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata sənben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” 17 Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. 18 Isiyaga yi xəjinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəjinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəjinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. 19 Isiyagaa konyine mən yi xəjin gbətə ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. 20 Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənχə na xəjinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənχən bata bira a fe yi.* 21 A konyine mən yi xəjin gbətə ge, sənχən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina.† 22 A yi keli na, a sa xəjinna ge yire gbətə yi. Na xəjinna to ge, sənχən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinna xili sa, Rehoboti,‡ bayo e naxa, “Alatala bata dəxədə gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

23 E yi keli mənni, e siga Bəriseba. 24 Alatala yi mini a xa kəən na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənna rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikəna.” 25 Isiyaga yi saraxa ganden

* 26:20: Eseki bunna nən fa fala “Fe matandina.” † 26:21: Sitina bunna nən fa fala “Təjəgəna.” ‡ 26:22: Rehoboti bunna nən fa fala “Yire yigbeena.”

nafala mɛnni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tɔn mɛnni. A konyine mɔn yi xɔɓinna ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fɔxɔ ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxɔdin, a naxa, “Ɛ faxi n todeni nanfera? Ɛ bata n naɓaxu han ɛ bata n kedi ɛ konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xɔn. Nxu mɔn bata a miri, fɔ en xa layirin tongo en bode xa marakɔlɔni. ²⁹ I kɔlɔ nxu xa, a i mi fama fe xɔlɛn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fɔ nxu to fe fajin nan tun ligaxi i xa. Nxu mɔn yi i lu, i xa siga bɔɓɛ xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegbeen nafala e xa. E birin yi e dɛge, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kɔlɔ e bode xa. Isiyaga yi a ɓungu e ma, e yi fata lanni.

³² Na lɔxɔni, Isiyagaa konyine yi fa xɔɓinni ito a fe dɛntɛgɛn sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xɔɓinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xɔɓinna xili sa Siba. § Nanara, han to taani ito xinla falama Beriseba.*

Esayu a ɓaxanla dɔxɔna

³⁴ Esayu to ɓɛɛ tonge naanin sɔtɔ, a yi Yudita dɔxɔ, Beeru a dii tɛmɛna, e nun Basamati, Elon ma dii tɛmɛna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yɓaxu e ma.

§ **26:33:** Siba bunna nɛɛn “Marakɔlɔna.” * **26:33:** Beriseba bunna nɛɛn “Marakɔlɔ xɔɓinna.”

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yεεne bata yi rafɔrɔ. A mi yi fa nɔε sese toε. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxesene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben jin n xa a fajin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xɔn alogo n xa duba i xa benun n xa faxesa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin mε a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nεn Alatala yεtagi benun n xa faxesa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajini. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dεnaxan yi, i sa fa sii dii fajin firin na n xa. N xa na rafala a fajin na alo i baba waxi a xɔn ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxesa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kannan na Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nεn Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sɔtɔ, n fama dangan nan sɔtɔdeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En-εn, na dangan fama xεtedeni n tan nan

ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fεma. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domaan tongo, domaan naxan fan a dugine yε. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kœna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxœdin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxœdinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dœxœ, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minen yi xulen, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nœ Yaxuba kolonε bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mœn yi a maxœdin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “œn.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi

bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min.

²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin mε. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa,

“Yɔ! N ma diin xirin luxi nεn
alo xεεna

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma
naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bɔxɔn fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xεeni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dɔxɔ siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yεεratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xεtε a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sɔtɔ.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini.

A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki faɲi alo a

baba waxi a xɔn ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dɔxɔ, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxɔdin,

a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.” ³³ Na feen

yi Isiyaga yifu ki faɲi. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxɔdinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi

suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun

i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sɔtɔdeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan mε, a bɔɲɛn yi mini, a yi sɔnxɔ gbegbeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.” ³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyɛn bata n mayenden. A tan bata i ya duban sɔtɔ.” ³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanɲa yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mɔn yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sɔnɔn, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mɔn bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbegbeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajina. N nɔɛ nanfe ligε i tan xa, n ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa, “A kolon,

i mi fama bɔxɔ fajɪ sɔtɔdeni,
hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.

I fama walideni i xunyɛn nan bun ma,
koni i fama nɛn i yetε sɔtɔdeni.

A nɔɔn naxan sama i ma,
i murutεma nɛn na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyɛn Yaxuba rafɛn yɛngɛn na a duban sɔtɔ feen na e baba ra. Esayu yi a fala a

* **27:36:** Yaxuba bunna nɛn, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

bɔɲɛni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nɛn.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen ɲɔxɔ feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fani, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bɔɲɛn yi godo. ⁴⁵ I tada bɔɲɛn na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na ɲinan i liga fɔxɔn na, n na n ɲungue, i fa. N mi waxi fula feni ε firinna birin na lɔxɔ kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yɲaxu n ma Xiti kaa ɲaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan ɲaxanla tongo bɔxɔni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tɔnɔn nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama ɲaxanla dɔxɔ naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna ɲaxanla nde dɔxɔ naxan finde Laban ma dii temen na, i nga tada xememana. ³ Ala Senbe Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbege fi i ma, alogo i xa findi siya gbegebeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bɔnsɔnna, alogo bɔxɔni ito xa findi i gbeen na i waxati rabε denaxan yi, Ala bɔxɔn naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xememaman nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa menna paxanla dɔxɔ. A mɔn yi a mɛ, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama paxanla dɔxɔ naxan findɛ Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa paxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii tɛmɛn Mahalati dɔxɔ, Nebayoti xunye paxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Beriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kɛna a li denaxan yi, a yi xi mɛnni. A yi gɛmɛ keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa mɛnni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bɔxɔn fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i taje Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bɔxɔn naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nen ε nun i bɔnsɔnna. ¹⁴ I bɔnsɔnna fama wuyadeni nen alo gbangbanna. E bɔxɔn fama nen gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na, keli kɔmenna ma sa dɔxɔ yiifanna ra. Dunuja siyane birin duban sɔtɔma i tan nun i bɔnsɔnna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dedɛ. N ni i kantanma nen i na siga denaxan yi, n ni i raxɛtɛma nen bɔxɔni ito ma. N mi i rabɛɪɪɲɛ. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nen.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixɔnli, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonɲɛ yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa,

“Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fɔ Alaa banxina, e nun kore xɔnna so deena.” ¹⁸ A yi keli xɔtɔn xɔtɔn, a gemen tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gemen xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Beteli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nen Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a de ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mon n kantanma kiraan xon ma n sigama denaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mon yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xete bɔɔɔe xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nen n ma Ala ra. ²² Gemeni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nen, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xon ma siga sogeteden bɔxɔn mabinni, ² a yi xɔɔinna to burunna ra. Yexeen nun sii kuru saxan yi saxi na xɔɔinna fema e igen minma denaxan yi. Geme xungbeen nan yi saxi xɔɔinna de ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanɔe na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gemen makutukutu naxan yi saxi xɔɔinna de ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mon yi gemen naxete xɔɔinna de ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxodin, a naxa, “Ngaxakedenne, e kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mon yi e maxodin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xemena?” E yi a yabi,

* **28:19:** Beteli bunna nen fa fala “Alaa banxina.”

e naxa, “On, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxodin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii temena Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafuren, e mon yi xete e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nae fefe lige iki, fo xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gemen ba xojinna de ra a deen yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fe, Yaxuba nga tada dii temena, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xojinna dexon. A yi gemen ba xojinna de ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xemena. Rakeli yi giin nako ayi, a sa na yeba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe me a xunyen naxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba soto, a yi na yeba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Loxona nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii teme firin nan yi Laban yii. A dii teme singen xili nen Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yene mi yi rayabu, koni Rakeli tan naxalan tofajin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli

nan yi rafan Yaxuba ma ki faji. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N jεε solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tεmεn firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbεtεn ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi jεε solofere wanla kε Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jεε soloferen lu nεn a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma jaxanla so n yii fa, n xa a findi n yetε gbeen na.” ²² Laban yi mεn kaane birin xili, a e xa fa e dεgedeni, e sεwa sumunna raba. ²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tεmε singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yetε gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinjε dii tεmε firinden xa dɔxɔ xεmε taa ra, a singen mi xεmε sɔtɔxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen ε nun Leya. Xa i tin i mɔn xa jεε solofere wanla kε n xa, n nan n ma dii tεmε firinden fan fima nεn i ma, a findi i ya jaxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mɔn yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mɔn yi jεε solofere wanla kε Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nen n ma xemen ma.”* ³³ A mon yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xemen ma. Na nan a toxi a dii firideni ito fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyon.† ³⁴ A mon yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mon yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fo n ma xemen xa kankan nen n ma sonon, bayo n bata dii saxan soto a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ ³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nen.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxoxolon. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nen.” ² Yaxuba yi xolo a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nen a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!”

* **29:32:** Ruben masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nen “A bata n ma torayan to.” † **29:33:** Simeyon maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen “Naxan fe mema.” ‡ **29:34:** Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen “A kankanxi a ma.” § **29:35:** Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen “Tantunna.”

³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi naxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan finde n xa sabun na n diin soto i xa.”

⁴ A yi a konyi naxanla Bila tongo, a a so a xemen Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon naxanla ra. ⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xemen bari Yaxuba xa. ⁶ Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan me. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

⁷ Rakeli a konyi naxanla Bila mon yi fudikan. A yi dii xeme firinden bari Yaxuba xa. ⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yenge n sobeen birin na, n yi non soto.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi naxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a naxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xemen bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden soto Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata sewa. Iki, naxanle birin a falama nen a n bata sewa.” A yi a xili sa Aseri.§

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xeen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xemen ba n yii.

* **30:6:** Dan bunna neen fa fala, “A bata a xun mayenge kitin sa.”

† **30:8:** Nafatali bunna neen fa fala, “N ma yengena.” ‡ **30:11:**

Gadi bunna neen fa fala, “Herina.” § **30:13:** Aseri bunna neen fa fala, “Sewana.”

Na mi i wasaxi? I mɔn waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kɔɛɛn na, ε nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen nɔxɔn na.” ¹⁶ Yaxuba to so jinbanna, sa keli xɛɛn ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xɔn ma to kɔɛɛn na. N bata to kɔɛɛn saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mɔn yi Leya kolon naxanla ra na kɔɛɛn na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi naxanla so feen na n ma xɛmɛn yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mɔn yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xɛmɛna n binyama nɛn, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.† ²¹ Na xanbi ra, a mɔn yi dii tɛmɛn bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin namɛ, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mɔn xa dii xɛmɛ gbɛtɛ fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xɛtɛ n kon bɔxɔn ma. ²⁶ A lu n xa n ma naxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa

* **30:18:** Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn fa fala, “Saranna.” † **30:20:** Sabulon bunna nɛɛn fa fala “Binyena.” ‡ **30:24:** Yusufu bunna nɛɛn fa fala “A xa a fari sa.”

naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatɛn ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Diɲa. N bata a kolon yiimatooon xɔn, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nɛn.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbegbe bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kɛma n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi sɛ i ya xuruseene xɔn ma. ³² N sigama nɛn to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yɛxɛɛn nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fɔrɔ makɛnɛnxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makɛnɛndeni nɛn i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yɛxɛɛ diin birin fɔrɔ makɛnɛnxi mi naxanye ma, na bata findi muɲan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na lɔxɔn yɛtɛni Laban yi sii kɔtɔ maɲingixine nun a makatunxine yɛba. Sii gilɛne fɔrɛ fɔrɛdine naxanye ma e nun fɔrɛ xungbene yi naxanye ma e nun yɛxɛɛ fixɛ makadanxine, a mɔn yi ne birin yɛba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiyɛ

dənaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dənxe ne raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maṅingi fixen xa makenen. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yetagi bayo e tema e bode ra nen e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maṅingi fixen nun fəre fəredine nun fəre xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yetagi maṅingin nun ṅingin makenenxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yete xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse senbemanenema te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nen xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a senbemanenema yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbegbe soto. Konyi xemene nun konyi gilene nun ṅogomene nun sofanle yi lu a yii.

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin me e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kannara.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sonon alo a foloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xετε i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi dənaxan yi. N luma nən i xən.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ε baba yi sənən alo a fələni, koni n babaa Ala bata lu n xən. ⁶ E a kolon yati, n bata wali ε baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxete sanja yi fu, koni Ala mi tin a feɲaxin liga n na. ⁸ Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Fərə fərəne xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nən fərə fərəne naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Maɲingin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii maɲingixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xəmən naxanye texi xuruse gilene ra, ne maɲingixi, e mafərə fərəxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xəmən naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne maɲingixi, e mafərə fərəxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Betəli yi, i gəmən tixi taxamasenna ra dənaxan yi i layirin tongoxi n xa dənaxan yi. Iki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi dənaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kεε yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xəɲən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata

nxo gbetin fan don. ¹⁶ Ala herisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xetema nen nxu ma e nun nxo diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a naxanle nun a diine rate nɔgɔmɛne fari. ¹⁸ A xuruseen nun herisigen naxan birin soto Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bɔxɔni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muja.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande lɔxɔni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kɔɛɛn na, Ala yi a yete yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yengeni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sewa sigine yi, tanbanna nun kondan xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n nungu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena.

²⁹ N yi nɔɛ fe kobin lige ε ra nen, koni i babaa Ala

bata a fala n xa to kœen na, a naxa, ‘I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene muxaxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yee xœri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama jœgœmen fari, a fa dœxœ a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xœœ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xœœ, a yi fala xœlen ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yee xœri e nun i fan ngaxakedenne yee xœri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N jœœ mœxœœ nan tixi i konni, koni i ya yexœen nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mœn mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fema burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi muxama kœen

nun yanyin na, ne bɔnɔn yi luma n tan nan xa bayo i yi e ɲɔxɔn maxilima n na. ⁴⁰ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuye wolonna yi n tɔrɔma nɛn yanyin na, xunbenla yi n tɔrɔ kɔɛɛn na, n yɛtɛɛn mi yi nɔɛ xiyɛ. ⁴¹ N bata ɲɛ mɔxɔɲɛ ti i yii. N ɲɛ fu nun naanin wanla kɛxi nɛn alogo n xa i ya dii tɛmɛ firinne dɔxɔ. N mɔn yi ɲɛ sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxɛtɛ dɔxɔɲa ma fu. ⁴² Xa n taɲɛ Iburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yɛɛ ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nɛn be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xɔdɛxɛn naxanye ligama, kɔɛ danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya ɲaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nɔɛ nanse ligɛ n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.”

⁴⁵ Yaxuba yi gɛmɛn tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gɛmɛne matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dɛge na gɛmɛ malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na mɛnna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mɛn xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Gɛmɛ malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi mɛnna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mɛn mɔn xili nɛn “Misipa.”† Laban mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dɔxɔ en tan firinna a fe xɔn ma, hali en

* **31:47:** Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nɛn fa fala “Sere Se Malanxine.” † **31:49:** Misipa bunna nɛn fa fala “Gbengbena.”

fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tɔrɔ, xa na mi a ra i ɲaxalan gbɛtɛ dɔxɔ, i lanma i xa xaxinla sɔtɔ, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yɛɛn ti gɛmɛ malanxini itoe ra. Taxamaseri gɛmɛni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gɛmɛ malanxini itoe nun taxamaseri gɛmɛni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe ɲaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gɛmɛ malanxini itoe nun taxamaseri gɛmɛni ito ra n ma fe ɲaxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kɔlɔ Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yɛɛ ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dɛge. E to yelin e dɛgɛ, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fɛma

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a ɲungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xɛtɛ a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xɛrane rasiga a tada Esayu ma Edɔn banxidɛɛn na, Seyiri bɔxɔni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “ɛ ito nan falama n kanna Esayu xa, ɛ naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbegbe nan n yii e

* **32:3:** Maxanayin bunna nɛɛn fa fala “Daaxade firinne.”

nun sofanle nun yeXeene nun siine. Konyi xeMene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasene fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu keme naanin.” ⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a foxo ra, a yi e taxun doxode firin. A yi yeXeene nun siine yitaxun doxo firin, e nun jingene, e nun jogome. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yenge, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya boxoni, i kon kaane denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nen i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin soto, i naxan nagidixi n ma, i ya walikena. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yuruden baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a ye ra. N sikexi, a nama fa n faxa, e nun naxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nen i xa. N ni i bonsonna rawuyama ayi nen alo foxo igen menjensinna naxan mi yate.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kosen nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii keme firin nun koto maxaje e nun yeXe keme firin nun konton maxaje e nun ¹⁶ jogome gile tonge saxan nun e diine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile maxaje e

nun sofali xεmε fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yεεn ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ dangu yεεn na. Ɛ xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “Ɛ nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxɔdindeni nεn, a naxa, ‘Ɛ nun nde a ra? I sigan minεn yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yεε ra?’

¹⁹ I ya a yabima nεn, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fɔxɔ ra.’ ” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fɔxɔ ra, a naxa, “Xa ε nun Esayu naralan waxatin naxan yi, ε na nan falama a xa. ²¹ Ɛ ito nan sama a fari, ε naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’ ” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bɔpεn magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasεnema nεn a faɲin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yεε ra, a tan yi kɔεεn nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kɔεεn na, Yaxuba yi keli. A yi a ɲaxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xεmεna nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nɔ sɔtɔma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xεmεn yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i beɲinma, fɔ i duba n xa.” ²⁸ Xεmεn yi a maxɔdin, a naxa, “I xili di?”

Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xεmεn yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sɔnɔn Yaxuba. A fa falama nɛn Isirayila, bayo ε nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nɔɔn sɔtɔ.”† ³⁰ Yaxuba yi maxɔdinna ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nɛn, a naxa, “N bata Ala to yεε nun yεε, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masɔtɔxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fε e nun banxulanna muxu kεmε naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gilε firinne. ² A yi konyi gilε firinne ti yεen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dɔnxɛn na. ³ A tan yi dangu ne yεε ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to naxanle nun diine to, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fɔxɔ ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nεmaan xɔn ma.”

† **32:29:** Isirayila bunna nεen fa fala “E nun Ala gerenna soma.”

‡ **32:31:** Penuyeli bunna nεen fa fala “Ala yetagina.”

⁶ Konyi gilene yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxɔdinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nɛn, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyɛna, hɛrisigɛ gbege n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “ɛn-ɛn, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yɛtagin to. Na luxi nɛn n yi alo n na Ala yɛtagi nan toma, bayo i bata n nasɛɛ ki fani. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixɔɔxɔ han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xɔn ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xɔɔxɔ. Yɛxɛɛ gilene nun ninge gilene xijɛn fima e diine ma. Xa en gbɛtɛn e ra lɔxɔ kedenni, ne birin faxama nɛn. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yɛɛn na. N tan xa bira n ma xuruseene fɔxɔ ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bɔxɔni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xɔn, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na lɔxɔni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xɔn ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukɔti yi. A yi banxi keden ti a yɛtɛ xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara

na yiren xili nən Sukəti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi dənaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dəxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan kəmə ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala mənni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii təmən Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken yaxanle xəntəndeni.

² Xamori a dii xəməni Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii təmən Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala yaxuməne ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii təməni ito maxandi n xa alogo n xa a dəxə.”

⁵ Yaxuba yi a mə, a bata a dii təmən Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xəən ma xuruseene fəxə ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xəən ma, e yi na feen mə naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bəpən yi te ki fəni bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii təmən ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii təməni ito rəfanxi n ma dii xəməni Siken nan ma a səndəməni birin na. Yandi, ε xa a fi a ma, a xa findi a yaxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. ε xa ε dii təməne fi nxu

* **33:17:** Sukəti bunna nəen fa fala “Bubune.”

ma alogo nxu xa e dɔxɔ. Nayi, ε fan nɔε nɛn nxu gbeene dɔxε. ¹⁰ Ε fama nɛn ludeni nxu dεxɔn ma, bɔxɔni ito yi rabi ε xa. Ε nɔε dɔxε nɛn be, ε yulayaan liga alogo ε xa hεrisigεn sɔtɔ.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “Ε dija n ma, ε jɛnige fajin ti n xa. Ε wama seen naxan xɔn, ε xa na fala n xa, n xa a so ε yii. ¹² Ε nɔε futu se gbegbe maxɔdinjε nɛn n ma e nun kiseene. Ε na seen naxan birin maxɔdin n ma, n nɔε a birin soε ε yii nɛn alogo n xa dii tɛmɛni ito dɔxɔ.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyen Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nɔε nxu xunye jaxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fɔ en lan ito ma. Xɛmɛn naxan birin ε konni, e lan nɛn e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nɔε nxɔ dii tɛmɛne fiye ε ma nɛn, ε yi e dɔxɔ. Nxu fan ε gbeene dɔxɔma nɛn, nxu luma ε dεxɔn ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunye jaxalanmaan nasuxuma nɛn, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xɛmɛn mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii tɛmɛn bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan malandeni taan so dɛen na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bɔxɔni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bɔxɔn gbo. En nɔε nɛn e dii tɛmɛne dɔxε, en fan en ma dii tɛmɛne fima e ma nɛn. ²² Muxuni itoe mi dɔxɔma

be, en xa findi yama kedenna ra, fɔ xεmεn naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dɔxɔma en konni nεn. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nεn.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dεεn na na lɔxɔni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xεmεn naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande lɔxɔni, xεmεne fatine to yi e xɔlɔma, Yaxubaa dii xεmε firinna Simeyɔn nun Lewi, Dina tada xεmεmane, e yi e dεgεmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xεmεn birin faxa. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan faxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo faxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunyε naxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yεxεene tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xεεn ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii tεmεne nun naxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyɔn nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en naxaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nεn n xili ma, e n yεngε, n xabilan birin yi halagi.”

³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunyε naxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dɔxɔ Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa mɛnni, n bata

yi n yeṭe yita i ra deṅaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a feṃa, a naxa, “E xɔṅene suxurene yiba, e e yeṭe sariṅan, e e dugine fan masara e ma. ³ E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xɔn ma n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondan bun ma naxan Siken deṅɔn ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bɔṅeni, muxu yo mi susu birɛ e fɔxɔ ra. ⁶ Yaxuba nun a fɔxɔrabirane yi siga Lusi yi, naxan mɔn xili Beteli, Kanan bɔxɔni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mɛnni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yeṭe yita a ra mɛnni nɛn, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin deṅaxan yi. Na wariin xili nɛn “wugadena.”

⁹ Ala mɔn yi mini Yaxuba xa, a xeṭe xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nɛn Yaxuba, koni a mi falama na kiini sɔnɔn. To xanbi ra, i xinla fa falama nɛn Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mɔn findima nɛn siya wuyaxine benban na. Mangane minima nɛn i bɔnsɔnni. ¹² N bɔxɔn naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bɔnsɔnna fan ma nɛn.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa denaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi gεmε taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bəxən a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa denaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mən makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sətə. Na dii bari feen yi xədxə ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xələni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xεmən nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dεxən ma. Na yiren xili nən iki Betεlemi. ²⁰ Yaxuba yi gεmən sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gεmən na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Ruben nun Bila yi sa e sa, a baba konyi naxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xεmən fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Ruben bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne

* **35:15:** Beteli bunna nən fa fala “Alaa banxina.” † **35:18:** Benoni bunna nən fa fala “Nimisa diina.” ‡ **35:18:** Bunyamin bunna nən fa fala “N yiifanna diina.”

birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriya-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Iburahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga nəε kəmε nəε tonge solomasεxε. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bənsənna

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan nəxanle dəxə nən: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii tēmεna, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii tēmən Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye nəxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xēmε saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a nəxanle nun a dii tēmεne nun a dii xēmεne nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a hεrisigen naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali bəxə gbətən ma dənaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e hεrisigen bata yi gbo ayi. E mi yi nəε luyε e bode dεxən ma. E yi dənaxan yi e xuruseene birin mi yi nəε balo sətε mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edɔn kaane benba Esayu bɔnsɔnna xinle ni itoe ra naxanye yi dɔxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xɛmɛna,
Reyuli, Basamati a dii xɛmɛna.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:

Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi ɲaxanla ra. Na Amalɛki bari nɛn Elifasi xa.

Esayu nun a ɲaxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:

Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa.
Ne findi Esayu nun a ɲaxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a ɲaxanla Yoholibama a diine ni i ra:

Yewusi nun Yalami e nun Kora.
Yoholibama findi Anaa dii tɛmɛn nan na.
Ana findi Sibeyon ma dii tɛmɛn nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bɔnsɔnni, ne ni i ra:

Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:
Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amalɛki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edɔn yamanani,

Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:

Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edɔn yamanani,

Basamati mamandenne nan e ra.

18 Yoholibama, Esayu a jaxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a jaxanla:

Yoholibama findi Anaa diin nan na.

19 Esayu, naxan mən xili Edən, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

20 Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

21 nun Dison nun Eseri e nun Disan.

Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edən yamanani.

22 Lotan ma dii xəmene ni itoe ra:

Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii təmən nan na.

23 Sobali a dii xəmene ni itoe ra:

Aliban nun Manaxati nun Ebalı nun Sefo e nun Onan.

24 Sibeyon ma dii xəmene ni ito ra:

Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni

a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

25 Ana a diine ni itoe ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii təmənna.

26 Dison ma dii xəmene ni itoe ra:

Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

27 Eseri a dii xəmene ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

28 Disan ma dii xəmene ni itoe ra:

Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:
Manga Lotan nun Manga Sobali
nun Manga Sibeyon nun Manga Ana
³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri
e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yεen
ma Seyiri bəxəni.

Edən Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori a diin Bela yi findi Edən manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to faxa, Samala Masareka kaan yi findi mangan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de, na yi findi mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan, Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu. A naxanla yi xili nən Mehetabeli, Matiredi a dii tēməna, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənnə nun e yamanan yεen ma.
Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga
Yeteti

41 nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun
Manga Pinon

42 nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun
Manga Mibisari

43 nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edon mangane ra e nun e bəxəna e yi
dəxi dənaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edon kaane
benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a baba yi
dənaxan yi. ² Yaxuba bənsənnə taruxun ni ito
ra. Yusufu a dii jəreyaan jεε fu nun solofere nan
yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan
kantanma, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a
babaa jaxanle. A yi e fe jaxine dentεgen sama
a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma
dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xεmε
foriyani. A yi doma kuye tofajin so a yii. ⁴ Yusufu
tadane to na feen to, a a tan nan nafan e baba ma
dangu e birin na, e yi a rapaxu. Fala fajni yo mi yi e
tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yεba a tadane xa. E yi a
rapaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi a fala e xa, a naxa,
“E tuli mati n ma xiyen na, n naxan saxi. ⁷ En birin
yi xεen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo
xidini yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi
n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo
xidini bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I
waxi findi feni nxə mangan nan na alogo i xa nxu

yamari?” E yi a rəjəxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbete sa, a yi na fan yeba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yeba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?” ¹¹ A tadane yi lu a maxəxəlonje, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xe e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kende, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dentegen sa n xa.” A yi a xe keli Xebiron lanbanni siga Siken yi. ¹⁵ Xemena nde yi a to xene xun xən. Xemen yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama denaxan yi.” ¹⁷ Xemen yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin me nen, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna ra. Nayi, en na keli, en na a

falama nen, a sube naxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nen a xiye findima a xa feen naxan na.”

²¹ Ruben yi na feen me. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxesa.” ²² Ruben mon yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xajinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa no a xalideni a baba fema.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xajinna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi daxo donse dondeni. E to e yeen nakeli, e yi Sumayila bansonna yulane to fe. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikononna yi e jagomene fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunen faxesa, en yi a wunla luxun, na tonon mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bansonna muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunen na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xajinna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan maxaje ra Sumayila bansonna muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xete xajinna yireni, a mi Yusufu li na sonon. A yi a domaan birin yibo sununi. ³⁰ A yi xete a xunyene fema, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sonon?” ³¹ E yi kotu keden faxesa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na

doma kuye tofapin xali e baba fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi doma kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domaan na a ra! Sube xajena nde bata a faxesa! A bata Yusufu yibo!” ³⁴ Yaxuba yi a dugine yibo sununi, a man yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin jan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xeme ne nun dii teme ne yi siga a madendendeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nen han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxakedenne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira.

² Yuda yi Suya Kanan kaana dii temen to menni. A yi a findi a naxanla ra. E yi lu e bode xon. ³ A yi fudikan, a yi dii xemen bari. E yi na diin xili sa Eri.

⁴ A man yi fudikan dii firinden na, a yi dii xemen bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a man yi dii xeme gbete bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a naxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi naxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na naxanla xili Tamari. ⁷ Muxu naxin nan yi Yudaa dii singen Eri ra Alatala yee ra yi. Alatala yi a faxesa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa naxanla tongo, a xa findi i ya naxanla ra. I a xeme xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada

faxa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada naxanla kolonma naxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bɔxɔn ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kaɗayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi neɓ yanyina nde Selaxa fan faxama neɓ alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii tɛmɛna, Yudaa naxanla yi faxa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama deɓaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I taɗe sigama Timana taani a xurusene xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kaɗa dugine ba a ma, a yi dugin so a yetagin xun na, a sa dɔxɔ Enayin taan so deɓ na Timana kiraan xɔn. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a naxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxɔdin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yeɓ ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.” ¹⁸ A yi a maxɔdin,

a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xεε a konni. A yi dugin ba a yεtagin xun na, a mɔn yi a kaja domain nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xε sii diin tideni naxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so naxanla yii tolimaan na. Koni a mi naxanla to. ²¹ A yi mɛn kaane maxɔdin, a naxa, “Yalunde naxanla naxan yi kiraan dε Enayin taani, na minɛn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xεε Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mɛn kaane mɔn bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yεε rayagi. N bata sii diin nasanba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xεraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nɛn i xa a kanna kolon.” ²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹ Koni na diin yi a yiin naso,

a xunyən yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yeɛɛ ramixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bənsənna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantan tiine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənəya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a h̄erisigən birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a x̄eene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabəjin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna paxanla yi a yeən ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.” ⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna paxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na.

* **38:29:** Peresi bunna n̄eən fa fala “A rabi fena.”

A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a ɲaxanla ra. Iki, n fe ɲaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan findε yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na ɲaxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kɛdeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹² Na ɲaxanla yi dutun a domaan ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu ɲaxanla yii. A yi mini a giyε tandeni.

¹³ ɲaxanla to a to a bata a gi, a a domaan lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xεmɛn faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nɛn n fεma a nxu xa kafu, koni n yi sənxən nate. ¹⁵ A to n sənxə xuiin mε, a yi a gi, a a domaan lu n dεxən ma. A yi mini a giyε tandeni.”

¹⁶ A yi Yusufu a domaan namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷ A yi feni ito yεba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xεmɛn naxan na, a faxi nɛn a xa sabaan so n na. ¹⁸ Koni n to sənxən nate, a yi a domaan lu n yii, a yi mini a giyε tandeni.” ¹⁹ Yusufu kanna to a ɲaxanla falan mε, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” ²⁰ a bəɲɛn yi te, a xələ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi dɛnaxan yi.

Koni kason na, ²¹ Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi dε fan. ²² Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. ²³ Kaso mangan mi yi

Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xɔn ma. A bata yi a feen birin nasɔnɔya.

40

Yusufu kasoon na

¹ Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dɔxi a minseen xɔn ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan hakɛn tongo. ² Misiran Mangan yi xɔlɔ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xɔn ma e nun naxan a burun ganma. ³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi dɛnaxan yi. ⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, ⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kɔɛna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. ⁶ Yusufu yi fa e matodeni xɔtɔnni, a yi e li kuisanxi. ⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxɔdin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nɛ na yɛbɛ.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? E ε xiyene fala n xa.”

⁹ Naxan yengi yi saxi mangana minseen xɔn ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yɛtagi alo ɲaxundan binla, ¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi mɔxine ramini alo ɲaxundan

* **40:9:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

tənsənnə. ¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.”

¹² Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. ¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nən, a mən yi i raxetε i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. ¹⁴ Koni i jəxə lu n xən ma i na herin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. ¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligε n xa kasoon sətə.”

¹⁶ Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixεna e kui. ¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donjε naxan dəxi n xun ma.” ¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. ¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna segeema nən i dε. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

²⁰ Xii saxande ləxəni, Misiran Mangan bari ləxəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yεtagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xən ma, a yi na raxetε a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²² Koni a yi

a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yeɓa kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xɔn ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xɔn ma.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹ Jεε firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dɛni. ² A yi jinge to faɲi tuyanxi solofere to keɛ xuden kui, e e dɛgema mɛrɛni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbɛtɛ, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dɛxɔn ma. ⁴ Jinge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to faɲi tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵ A mɔn yi xi, a xiye gbɛtɛ sa. ⁶ Tɔnsɔn solofere faɲi rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tɔnsɔn solofere gbɛtɛ, naxanye xurun, foyen bata e rafoko ayi, ne tixi tɔnsɔnna bodene dɛxɔn ma. Tɔnsɔn xurunni itoe yi tɔnsɔn nafexi faɲine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiye nan yi a ra.

⁸ Xɔtɔnni Misiran Mangan bɔjɛn yi mini. A yi woyimɛne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiye ni itoe fala e xa, koni muxu yo mi nɔ xiye ne yeɓe a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xɔɔ nɛn a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kason na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nɛn kɔɛ kedenna ra, xiye firinna

birin nun a bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiye ni itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiye naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiye yeba nxu xa kii naxan yi, a mɔn birin ligaxi na kiini nɛn. Misiran Mangan bata n naxete n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fema. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nɔxi a yebadeni, koni n bata a me a i tan nɔe xiye bunna fale, naxan na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiye bun faɲin fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiye ni, n yi tixi xude deen nin. ¹⁸ N yi ɲinge to faɲi tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e degema mereni. ¹⁹ Nayi, ɲinge solofere gbete ye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to ɲaxu, e xɔsixi. Han to n munma yi na ɲinge to ɲaxi sifan to Misiran bɔxɔn birin ma singen. ²⁰ ɲinge xɔsixi to ɲaxine yi ɲinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nɔe a kolonje xa e bata e don, masɔto e doyen kiin ma mɔn. Nayi, n yi xulun.”

²² “N mɔn yi xiye gbete sa. Tɔnsɔn nafexi faɲi solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tɔnsɔn solofere gbete ye naxanye xurun, foyen naxanye rafoboxi ayi, ne yi te bodene dexɔn ma. ²⁴ Tɔnsɔn fofone yi tɔnsɔn faɲi soloferene gerun. N bata a fala woyimene xa, koni muxu yo mi nɔxi a

yɛbadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni.

²⁶ Na jinge to faɲi soloferene nun tɔnsɔn faɲi soloferene, ne jɛɛ solofere nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷ Ninge xɔsɔxi to jaxi soloferene nun tɔnsɔn fofo soloferene foyen naxanye rafoboxi ayi, ne fan jɛɛ solofere fitina kamɛn nan yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Nɛɛ soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jɛɛne nan na Misiran bɔxɔn xa. ³⁰ Na xanbi, jɛɛ solofere kamɛn fama nɛn, en jinanma nɛn na lugon birin na. Kamɛn Misiran bɔxɔn halagima nɛn. ³¹ Fitina kamɛn findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jɛɛne xɔn bɔxɔni ito yi.”

³² “I xiyeni ito saxi nɛn dɔxɔɲa yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mɔn mi buma a ligadeni.

³³ Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dɔxɔ Misiran bɔxɔn xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dɔxɔma na wanla xun na lugo jɛɛ soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jɛɛ solofere famatɔɔn bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nɔɔn bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bɔxɔn natangadeni kamɛn ma nɛn naxan fama jɛɛ soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e

xa, a naxa, “En nœ muxuna nde sœtε naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sariɲanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fœxœ ra. N ma manga gbœdœn nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mœn yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nœœn so i yii Misiran bœxœn birin xunna.” ⁴² A yi a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi fajin na. A yi xema ɲœrœn bira a kœœ ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinɲœ a yœœ ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mœn yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi ligε Misiran bœxœ yo ma.”

⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii tœmœna Asenati fi a ma a ɲaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fœb Misiran bœxœn ma.

⁴⁶ Yusufu barin bata yi ɲœœ tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yœtagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fœma, a yi bœxœn birin yisiga.

⁴⁷ Lugo ɲœœ soloferen bun ma, bœxœn birin yi rawali ki fajni. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sœtœxi ɲœœ solofereni ito bun ma Misiran bœxœn ma. Donseen naxanye sœtœxi banxidœne yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse

x̄ori gbegebe malan alo baa x̄on meɲensinna. A yi gbo ayi, han e fata a t̄engen ma bayo a mi yi gase.

⁵⁰ Benun kam̄en ɲεε singen xa a li, Yusufu a ɲaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii t̄emena, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n ɲinan n ma t̄ar̄oƷaan birin x̄on, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Eframi, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi b̄ox̄on ma.”†

⁵³ Lugo ɲεε soloferen yi dangu Misiran b̄ox̄on ma. ⁵⁴ Kame ɲεε soloferen yi a li f̄al̄o alo Yusufu a yeƷa kii naxan yi. Kam̄en yi so b̄ox̄one birin yi, koni burun yi na Misiran b̄ox̄on birin ma. ⁵⁵ Kam̄en to Misiran b̄ox̄on birin suxu, yamaan yi s̄onx̄on nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “Ʒ sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala ε xa, ε na liga.” ⁵⁶ Kam̄en yi d̄in b̄ox̄on birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kam̄en yi senben s̄ot̄o Misiran b̄ox̄on birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran b̄ox̄oni, bayo kam̄en bata yi senben s̄ot̄o yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a me a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera ε d̄oxi tun? ² N bata a me a murutun Misiran yi. Ʒ siga, ε sa murutun sara

* **41:51:** Manase bunna neen “A bata ɲinan.” † **41:52:** Eframi bunna neen “A bata n findi wuyalaan na.”

en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxə ra, Yusufu xunyena. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe jaxin nama fa a sətə.” ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbətən naxanye yi waxi murutun xən, bayo kamən bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kannna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxən ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədəxən na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.” ⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan ε ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-ən, nxu kannna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹ Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxən. Keden mi fa na.” ¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama ε xa, a yire matone nan ε ra. ¹⁵ N na ε kepaan fεsεfεsεma ito nan na. N bata n kəlo Misiran Mangan siini, ε mi minima be xa ε bolokadaan

mi fa. ¹⁶ E muxu keden nasiga ε yε, a xa sa fa ε bolokadaan na. E tan dɔnxene sigama kasoon nin. E falane matoma nɛn, n na a kolonje xa ε jɔndin falama, xanamu n bata n kɔlɔ Misiran Mangan siini, yire matone nan ε ra.” ¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande lɔxɔni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo ε xa kisi. N gaxuma Ala yεε ra. ¹⁹ Xa tinxin muxun nan ε ra, ε muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali ε denbaya kamεtɔne xa. ²⁰ E sa fa ε bolokadaan na n xɔn alogo n xa a kolon xa jɔndi falan nan ε ra, alogo ε nama faxa.” ²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sɔnmaan na en xunyεna a fe ra, bayo en bata a niina a tɔrɔyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tɔrɔyani ito en lixi.”

²² Rubɛn yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala ε xa, ε nama fe jɔxin naba diidini ito ra. Koni ε mi ε tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a mɛma, bayo xui maxεten yi e tagi. ²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiyε e xa. A yi Simeyɔn tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yεε xɔri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane bɛnbɛnle rafe donse xɔnna ra, e mɔn xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a bɛnbɛnla kui sa fandana ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga. ²⁷ E kɔεεn nadangu dɛnaxan yi, keden yi a bɛnbɛnla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a bɛnbɛnla dεε ra. ²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xεtε

n ma. I mi a to n ma benbenla kui mən?” E bəjəne yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yəba a xa. ³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xəməən naxan na yamana kanna ra, a falan tixi nxu xa a xədəxən nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fəma Kanan bəxəni.’ ³³ Xəməni ito naxan yamana kanna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a ε tinxin. E muxu keden lu n fəma. Naxan daxa ε denbaya kamətəən xa, ε na xali. ³⁴ E siga, ε sa fa ε bolokada ra n xa. N na a kolonma nən nayi fa fala yire mato mi ε ra, ε tinxin. Na waxatini, n na ε xunyən soma ε yii nən, ε yulayaan liga bəxəni ito ma.’ ” ³⁵ E to yi e benbenle yixələma, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyən fan mi na. E mən waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷ Rubən yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nən i xa.” ³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama ε fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sətə ε sigatini, ε n nagodoma nən səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixəne.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamən yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donjε e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mən xa siga ε sa donsena nde sara en xa.” ³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xεmεna nxu rakolonxi nən a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yεtagin toma nən sənən fə ε bolokadaan na taran ε yε.’” ⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigε, nxu sa donseen sara i xa. ⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xεmεna a fala nən nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yεtagin toma fə ε bolokadaan taran ε yε.’ ”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xεmεn xa a ε ngaxakedenna nde mən na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xεmεni ito nxu maxədinxi nən a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mən barixi? E xunyεna nde na?’ Nxu fan yi a maxədinna birin yabi. Nxu yi a kolonjε ba, a a falε, a naxa, ‘E fa ε xunyεn na?’ ” ⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nən, nxu siga, nayi en balon sətəma nən en mi faxε, i tan nun nxə diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaan na a funfuni. I fama a maxədindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yεtagi, n bata findi sənmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dəxəna yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xənna nde sa ε bεnbεnle kui sanban na xεmεni ito xa,

wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri naxumene nun latikɔnɔnne nun wudi kesene nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dɔxɔde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa e benbenle de ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E e xunyen tongo, e xete xemeni ito fema. ¹⁴ Ala Senbe Kanna xa a liga, xemeni ito yi kininkinin e ma, a e xunyen so e yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nen, n xa fula.”

¹⁵ Xemeni itoe yi sanbane yitɔn, e yi gbetin dɔxɔde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yete yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xemeni itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitɔn bayo nxu nun xemeni itoe nan nxu degema to yanyin na.” ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xemeni itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma benbenle kui a folɔni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so deen na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kɔeen na, nxu yi benbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxɔ benbenle kui, nxɔ balon saraxi gbetin naxanye yete ra. Iki nxu mɔn bata fa na ra. ²² Nxu mɔn bata fa gbeti gbete ra alogo nxu xa donse gbete sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxɔ benbenle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bɔɔɛn xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan hεrisigεn fixi ε ma ε benbenle kui. E gbetin soxi n yii nεn.” A yi Simeyɔn namini e ma. ²⁴ Xεmeni ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tɔn benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e dεgema menna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yεtagi. ²⁷ Yusufu yi e maxɔdin e kεndεyaan ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mɔn barixi?”

²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mɔn barixi.” E mɔn yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yεεn nakeli, a yi a xunyεn Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ε xunyεn na ε naxan ma fe fala n xa?” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.”

³⁰ A xunyεn hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yεεn naxa, a yi mini. A yi a yixɔdɔxɔ alogo a xa a yεtε nɔ. A yi a fala, a naxa, “E donsɛni taxun.” ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dɔxɔ e danna. Misiran kaan naxanye yi e dεgema a xɔn ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e dεge yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinjε na ma feu.

³³ Yusufu tadane yi radɔxɔ a yεtagi e bari yεεn ma, fɔlɔ saran ma han bolokadana. E lu e bode matoε xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dɔxɔɔna ma suulun. E birin yi e dεge, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹ Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e benbenle rafe donseen na han e nae yatɛn naxan xalɛ. I mɔn xa e gbetin sa e benbenle de ra. ² I n ma igelengenna gbeti daxon fan sa e bolokadana benbenla de ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³ Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴ E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe faxo ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera e fe fadin joxoxi fe kobin na? ⁵ Nanfera e n kanna igelengenna mujaxi a a minma naxan yi, a yiimato sena? E bata fe jaxin liga na yi!’ ” ⁶ Banxi xunna to e yiren li, a yi xete falani ito ma e xa. ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nae na fe sifan ligɛ. ⁸ Nxu gbetin naxan to benbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xemaan mujama i kanna banxini di? ⁹ I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰ Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, e naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, e tan donxene yi yiiba.” ¹¹ E birin yi e benbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹² Banxi xunna yi e kui to, folo dii saran ma sa daxo bolokadaan na. Igelengenna yi

to Bunyamin ma benbenla kui. ¹³ E yi e domane yibə. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mən yi xεte taani.

¹⁴ Yuda nun a xunyene yi xεte Yusufu a banxini, a mən yi denaxan yi. E bira bəxəni a yetagi, e yetagin yi lan bəxən ma. ¹⁵ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi? E mi a kolon, a n tan muxu sifan nəe feene kolonje nen yiimatooon xən?”

¹⁶ Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nəe fixe di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷ Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nəe na fe sifan lige! Igelengenna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ε tan, ε xεte bəje xunbenli ε baba fema.”

¹⁸ Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bəjen nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nen alo Misiran Mangana. ¹⁹ N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxədin, a a fala, a naxa, ‘E baba na yi, xanamu ε xunyena?’ ²⁰ Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sətəxi xeme foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’ ”

²¹ “I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘E fa a ra n fema alogo n xa a to n yeen na.’ ²² Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii jərəni ito mi keε a baba dexən ma, xa a keli na, a baba faxama nen.’ ²³ Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyən birin mi fa, ε mi n yetagin toε sənən.’ ²⁴ Nxu to siga

n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kannan dɛntɛgɛn sa a xa.”

²⁵ “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘Ɛ siga ɛ sa donsena nde sara en xa.’ ²⁶ Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nɔɛ sigɛ xa nxu nun nxu xunyɛn birin mi a ra. Nxu sigɛ nɛn xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nɔɛ xɛmɛni ito yɛtagin toɛ.’ ²⁷ I ya konyina, nxu baba a fala nɛn nxu xa, a naxa, ‘Ɛ a kolon n ma naxanla dii xɛmɛ firin nan barixi n xa. ²⁸ Kedenna kelixi nɛn n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibɔ, bayo han iki n munma a to. ²⁹ Xa ɛ ito fan tongo n xun ma, fe naxina nde yi a sɔtɔ, ɛ n nagodoma sɔxɔlɛni nɛn laxira yi nxu nun n ma fuge fixɛne.’ ”

³⁰ “Iki xa n xɛtɛ n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹ n baba faxama nɛn bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi sɔxɔlɛni laxira yi e nun a fuge fixɛne. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yɛtɛ dɔxi nɛn tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xɛtɛ a ra i yireni, n findima sɔnmaan nan na n baba mabinni habadan.’ ”

³³ “Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito nɔxɔni alo n kannan a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nɔɛ sigɛ n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nɔɛ n yɛɛn tiyɛ na sunun na naxan n baba suxɛ.”

45

Yusufu yi a yɛtɛ yita

¹ Yusufu mi yi nɔɛ a yɛtɛ yisuxɛ a walikɛne yɛtagi. A yi sɔnxɔ, a naxa, “Ɛ birin xa mini n xun ma!”

Yusufu a yete yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fema. ² A yi wuga sobeen na. Misiran kaane yi a xuiin me, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen me. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mon na?” Koni a tadane mi no a yabideni bayo e bata de xara, e yigitage a yee ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata e maxandi, e e maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, e xunyena, e naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, e boren nama mini, e mon nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xexi nen e yee ra alogo n xa e nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jee firin kamen waraxi boxoni, jee suulun mon luxi, boxon mi noe rawale, sansiin mi noe xabe. ⁷ Ala n nasanbaxi nen e yee ra alogo e nun e yixetene xa kisi dunuja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, e tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran boxon birin yamana kannu.”

⁹ “E xulun, e siga n baba yireni. E a fala a xa, e naxa, ‘I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran boxon birin mangan na. Fa n fema, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen boxon nan ma. I luma n fema nen, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i magoon birin fanma nen, bayo jee suulun kamen mon luxi. Xa na mi a ra i fama nen halagideni e nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.’ ”

¹² “E bata a to e yeen na, n xunyen Bunyamin fan bata a to a yeen na, a n tan nan falan tixi e xa. ¹³ E

xa n ma mangaya n̄ɔrɔn yɛba n baba xa n naxan yi Misiran b̄ɔx̄ɔni, e nun ε feen naxan birin toxi. E xulun, ε fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyɛn Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to ɲan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate ε sofanle fari. E keli, ε siga Kanan b̄ɔx̄ɔni. ¹⁸ E sa ε baba tongo e nun ε denbayane, ε fa n fɛma. Se faɲin naxan birin Misiran b̄ɔx̄ɔni, n na a soε ε yii, ε m̄ɔn yi b̄ɔx̄ɔn donse faɲine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran b̄ɔx̄ɔni, ε diine nun ε ɲaxanle xa. E ε baba fan nate, ε birin yi fa. ²⁰ Hali ε nama m̄ɔnε ε yii seene fe ra, bayo se faɲin naxanye birin Misiran b̄ɔx̄ɔni, a findima n̄ɛn ε gbeen na.’ ”

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna kɛmε saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se faɲin naxan birin Misiran b̄ɔx̄ɔni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse x̄ɔnna nun burun nun fandan birin a baba naxan donɲε kira yi, na yi rate sofali gilε fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama s̄ɔnx̄ɔ kira yi de!”

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima.” Koni Yaxuba bəjən mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yəba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Bəriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəən na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na mənni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxətədeni. Yusufu nan i yəene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Bəriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e jəxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene

nun a dii tɛmɛne nun a mamanden ɣaxalanmane,
e nun a bɔnsɔnna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xɛmɛne: Yaxuba a dii singen nan Rubɛn na.

⁹ Rubɛn ma diine: Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn e nun Karimi.

¹⁰ Simeyɔn ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan ɣaxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gɛrisɔn nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bɔxɔn nin. Peresi a diine findi Xesirɔn nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii tɛmɛn Dina. A dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne yatɛn birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifyɔn nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilɛn Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii tɛmɛn Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a ɲaxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sɔtɔ Yusufu xa Misiran bɔxɔni: Manase nun Efirami. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii tɛmɛn nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii tɛmɛn Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bɔnsɔnna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e ɲaxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xɛmɛ firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatɛn birin malanxina, naxanye siga Misiran bɔxɔn ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xɛ a yɛɛ ra Yusufu fɛma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bɔxɔn ma.

²⁹ Yusufu yi a yɛngɛso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wugɛ a kɔɛɛn xɔn. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yɛtagin to, i mɔn yengima!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala

Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fəma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yexəene nun jingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na ε xili waxatin naxan yi, a ε maxədinma nən a ε wanla nanse a ra. ³⁴ E a yabima nən, ε naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jərene han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, ε fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rəjəxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxakedenne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nən nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamən bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fəjin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyə dənaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fəjine kolon e yə, e findi

n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxɔdin, a naxa, “I ya siimayaan ɲɛɛ yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sɔtɔxi. A yetɛ mi masoxi n benbane siimayaan yatɛn na.” ¹⁰ Yaxuba mɔn yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bɔxɔ fajin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bɔxɔn naxan sɔtɔ, na fan Misiran bɔxɔn birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamɛn yi ɲaxu ayi, donseen mi yi toma bɔxɔ yo yi, keli Misiran ma dɔxɔ Kanan na. Yamaan yi doyen kamɛn ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bɔxɔni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bɔxɔn gbetin nun Kanan bɔxɔn gbetin to ɲan, Misiran kaane yi fa Yusufu fɛma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fɔ nxu faxa i yɛɛ xɔri bayo gbeti mi fa nxu yii sɔnɔn?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “ɛ fa ɛ xuruseene ra, en ɲa a masara burun na bayo gbeti mi fa ɛ yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yɛxɛɛne nun ɲingene nun sofanle ɲɔxɔn na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na ɲɛɛn to dangu, e yi fa a fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nɔɛ a luxunɲɛ nxɔ mangan

ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxɔ xuruseen fan birin nxɔ mangan yii. Nxu gbindine nun nxɔ bɔxɔne gbansanna nan luxi nxɔ mangan xa. ¹⁹ Fɔ nxu xa faxa i yεε xɔri, nxu tan nun nxɔ bɔxɔne? Nxu tan nun nxɔ bɔxɔne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxɔ bɔxɔne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogu nxu nama faxa, bɔxɔn nama rabejin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bɔxɔn birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bɔxɔne mati nɛn. Kamɛn bata yi dɔxɔ e yi. Bɔxɔn yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bɔxɔn sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fajin tongo e fe ra. E mi e bɔxɔne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. E nun ε bɔxɔne luma nɛn Misiran Mangan xa. E sansine ni itoe ra, ε xa bɔxɔne rawali.

²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxɔ mangana a fe fajin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bɔxɔni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fɔ saraxaraline bɔxɔne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen

na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jεε fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jεε kεmε jεε tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jən feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n daban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yətagi a saden xunsaden na.

48

Manase nun Efirami

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xεmε firinna, Manase nun Efirami. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fεma.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa,

* **47:29:** Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nen. N na i rawuyama ayi nen, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nen i bənsəna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’ ”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Ruben nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nen ludeni e tadane bun ma e keena a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun menni Efarata kiraan na, denaxan xili Betəlemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xemene nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yeene mi yi seni gbema. A mi yi seen toma ki faji. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toə sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a yiifanna ra, Isirayila kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jərən na. A yi a kəmenna sa

Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa, “Ala, n fafane Iburahima nun Isiyaga sigan ti naxan yεε xəri, Ala naxan n kantanna xabu n bari ləxəni han to, ¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədexen ma, na xa dii nərəni itoe baraka. N xinla xa fala e xun ma, e nun n baba Iburahima nun Isiyaga. E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Efirami xun ma. Na feen yi raxaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Efirami xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyən nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyən bənsənna findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase xa.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxetedeni nən i benbane bəxən ma. ²² N kεε keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa,
 “E malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni
 ε xa waxati famatəne yi. ² E maso, ε tuli mati n na
 Yaxubaa diine. E tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubεn, i tan, n ma dii singena,
 i tan nan n fangan na,
 naxan singe n sεnbεn mayitaxi.
 I xunnayeren dangu bodene ra
 i sεnbεn gbo.

⁴ I yε yifuxi alo fufana,
 i mi fisamantenyaan sətəma
 bayo i bata i sa i baba a saden ma,
 i yi a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.
 E silanfanna nan e yεngεso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini,
 n miriyaan nama lu e malanni,
 bayo e bata muxune faxa e bəjε teeni,
 e bata turane fasane bolon e naxuni.

⁷ N bata e xələn danga,
 bayo e yεngεn gidima.
 N bata e fitinaxin danga,
 bayo e yεεne yixara.
 N na e raxuyama ayi nεn Yaxuba bənsənnε yε,
 n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunyεne i tan nan tantunma.
 I nəən sətəma nεn i yaxune xun na.
 I babaa dii xεmεne e xinbi sinma nεn i xa.

9 Yuda, yata senbemaan nan i ra.
 N ma diina, i baloma suben nan na.
 I xinbine yidoxoma nen, i sa alo yatana,
 alo yata gilena, nde susue i rakele?

10 Manga dunganna mi bama Yuda yii.
 Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.
 Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi,
 siyane yi xuru a xa.

11 A a sofanla xidima manpa binla* nan na,
 a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin nan na.
 A a doamaan xama wudi bogi igen nan na alo
 manpana,
 a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan
 na alo wunla.

12 A yeene foro wudi bogi ige gbeela xa,
 A jinna fixa nonon xa.”

13 “Sabulon fama doxodeni baan nan de.
 A boxon findima kunki yigiyaden nan na.
 A naninna Sidon dexonna nan na.”

14 “Isakari senben luxi nen alo sofanla,
 naxan a sama a goron benbeli firinna tagi.

15 A saxi boxon naxan ma,
 a na yire fajiyaan to,
 a tungunni godoma nen goronna bun ma,
 a xuru konyiya wanla bun.”

16 “Dan, a a yamaan makitima nen,
 alo Isirayila bonsonna bonne.

17 Dan luma nen alo sapina kiraan xon ma,

* **49:11:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

alo kosona san ma kiraan dε.
 A yi soon santinban xin,
 soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹ “Gadi, yεngεsone a yεngεma nεn,
 koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

²⁰ “Aseri findima donse xəri kanna nan na
 naxan kamalixi mangan dεge seen na.”

²¹ “Nafatali luma nεn
 alo xεli gilεn naxan a gima,
 a fala fajine tima.”

²² “Yusufu luma nεn
 alo wudi bogilana
 naxan tixi xuden dε.
 A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna nan xun
 ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yεngεn gidi a ma xələni,
 e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken,
 a yii rafan

Yaxubaa Ala Sεnbεmaan barakani,
 Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra,
 naxan i ratangama, Ala Sεnbε Kanna,
 naxan i barakama,

naxan koren dubane fima i ma,
 naxan bəxən dubane fima i ma,
 naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu baraka feene ra
 naxanye sətəma geya fonne xεεne ma,
 e dangu habadan geyane se fajine ra.

Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne yεεratiin na.”

²⁷ “Bunyamin luma nεn alo kankona.

Xεtεn yo xεtεn fε a subena nde suxu, a a don,
ɲinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

²⁸ Isirayila bεnsεn fu nun firinne nan ne ra. E
babaa duban nan na ra a naxan fala e xa. A duba
birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a ɲungu a diine ma, a naxa, “N
fa sigama nεn laxira yi. N na faxa, ε n maluxun
n baba yireni, gaburun naxan Eferon Xiti kaana
xεεn ma, ³⁰ Makipelaa xεεn faranna ra, Mamire
fεma, Kanan bεxεni. Iburahima na xεεn saraxi
Eferon Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu
maluxunden na. ³¹ Iburahima maluxunxi menna
nin, e nun a ɲaxanla Saran. Isiyaga fan maluxunxi
menni e nun a ɲaxanla Rebeka. N tan fan Leya
maluxunxi menni. ³² Na xεεn nun na faran yinla
naxan na yi, e saraxi Xitine nan ma.” ³³ Yaxuba to
yelin yamarine fiyε a diine ma, a yi a sa saden ma.
A yi faxa, a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

¹ Yusufu yi a yiin bira a baba kεε, a a sunbu, a
wuga. ² Na xanbi Yusufu yi yamarin fi seribane
ma a e xa senna raso a baba fatini alogo a nama
kun. E yi na liga Isirayila ra ³ xii tonge naanin e
namunna kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga
xii tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa n nœ maxandini ito sətədeni ε sabun na, n bata ε maxandi ε n ma falan nadangu Misiran Mangan ma. ⁵ N baba n nakələ nən, a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nən. I n maluxunma gaburun nan na n naxan gexi Kanan bəxəni.’ N waxi siga feni n xa sa n baba maluxun. Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i rakələxi kii naxan yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba maluxundeni e nun Misiran Mangan bundəxəne nun Misiran kuntigine ⁸ nun Yusufu a denbayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii jərəne nun xuruseene gbansan yi lu Gosen bəxəni. ⁹ Yusufu nun wontorone nun e ragi muxune birin yi siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yurudən xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba jan feen na han xii solofere. ¹¹ Kanan kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yurudən baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bəxəni, e sa a maluxun Makipelaa xεen faran yinla ra, Ibu-rahima xεen naxan sara Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dεxən ma. ¹⁴ E to yelin a baba maluxunje, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xεte Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe ɲaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen ɲɔxɔma nɛn en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, diɲa i tadane gbalo feen ma e nun e hakɛna, bayo e bata fe ɲaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikɛne hakɛne mafelu.’ ” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nɛn ε xa fe ɲaxin liga n na, koni Ala yi a maxɛtɛ fe faɲin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fanma nɛn e nun ε diine.” A fala kɛndɛne yi e bɔɲɛn sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dɔxɔ Misiran yi, a tan nun a den-bayana. A yi ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ fu sɔtɔ siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nɛn. A yi a yixɛtɛn naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nɛn, koni Ala ε malima nɛn yati! A fama nɛn ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bɔxɔni a dɛnaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakɔb, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nɛn yati! Na waxatini, ε nɛma kelɛ be, ε n xɔnne xali.”

26 Yusufu faxa a ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa gɛmɛ kankiraan kui Misiran yamanani.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78